

Q. D. B. V.
DISPUTATIO JURIDICA
DE

1705, 2^a

NEGOTIATIONE
CLERICORUM
PROHIBITA,
QUAM
INDULTU

11

Magnifici Sctorum Ordinis

In
Perantiqua Universitate Eberhardina
PRÆSIDE

81

DN. MICHAELE GRASSO,
U. J. D.

*Cod. Novell. & Crim. Sanct. P. P. & Consiliario
Württembergico.*

Dn. Patrono ac Præceptore suo ætatem
Devenerando
Ad diem Februar.

In Acroaterio Juris-Consultorum

Publica disquisitioni submittit

GERHARDUS MATTHÆUS PFAFFREUTER, Ratisp.
TUBINGÆ

Literis JOH. CONRADI EITELII,
Anno Redemptæ Sal. 1705.

25

D. D. A. N.
DISPUTATIO JURIDICA

NEGOTIATIONE CLERICORUM

PROHIBITA

INDICATA

EXAMINATA

in Collegio Universitatis theologiae
p. 171

DR. MICHAEL GRASSO

L. L. D.

Dr. Novak & Co. Buchh. V. L. Leipzig
P. 171

Dr. Patrore re. theologie in statu

in statu

in Annotato Joh. Gollmann

Dr. Patrore re. theologie in statu

in statu

Dr. Patrore re. theologie in statu

PROOEMIUM.

Hacto fere cursu Academico cum ex obligatione Stipendii specimen quoddam edendum fuerit, præfens materia, utpote quæ in ipsis rerum argumentis obtinet, secundum præceptum Imperatoris nostri Justiniani, propositum in *proœmio Inst. S. 3. confer. L. 25. ff. de liber. leg. l. 8. pr. C. de bon. q. lib. potissimum digna visa, quæ ulterius excuteretur.* Tentavi a., (Academica confisus fretusque libertate, quæ nemini damno, vel oneri esse potest) eam, tum exemplo aliorum locorum, in hac ipsa dissertatione nominatorum, tum memor *l. 2. §. 43. ff. de O. J.*, maxime Statui Reip. Patriæ accommodare, quod omne Jurisprudentiæ Studium ad futuram Reip. utilitatem tendat. *Faxit DEUS*, cujus auspiciis bene universa geruntur & competenter *Nov. 6. in præfat. sub fin.*, ut omnia cedant feliciter.

CAP. I.

Justitiam Negotiationis in genere considerata breviter adumbrans.

Negotiationem aut mercaturam atro damnandam esse lapillo, tanquam artem quandam ditescendi, fraudibus, mendaciis atque perjuriis obstitam atque intime refertam, quæ non nisi ex eo vitiorum fonte nascatur, efflorescat, enutriatur, atque in ultimum suum complementum exeat, haud pauci sunt, qui sustinent, abutentes isto Ciceronis: *Officium mercatoris non esse officium apti, non simplicis, non ingenui, non justî, non boni viri, sed versuti, obscuri, astuti, fallacis & callidi: quem & in libr. 3. de Rep. de Phœnicibus conquerentem legunt, quod primi mercaturis & mercibus suis avaritiam, & magnificentiam, & inexplēbiles omnium rerum cupiditates exportaverint in Græciam: vel etiam isto Erasmi, in adagiis suis in hac erumpentis verba: Negotiatorum genus nil habet sacrum præter unicum pecuniæ lucrum, cui se rotos ceu Deo consecrarunt: hoc pietatem hoc amicitiam, hoc honestum, hoc famam, hoc divina pariter & humana omnia metimur, reliqua nugæ.* vid. hac de re pluribus Guil. Redoan. *de spol. Eccles. qu. 2. n. 1. seqq.* Tiraquell. *de nobil. c. 33. n. 1. seqq.* Petr. Gregor. Tho.

25

Tholof. in *S. I. V. l. 25. c. 15. n. 8. 9. & 10.* Unde illorum secta facile prodiit, qui omnia fere commercia formidare præsumunt. Sigism. Scaccia, de *Commerciis §. 1. q. 1. n. 17.* Contra vero non desunt, qui negotiationis causam agunt, plurimisque honestatis, necessitatis & utilitatis publicæ encomiis eam magnopere exornant atque extollunt, repetentes ex ejus gremio, non tantum maximarum civitatum initia, exemplo Massiliæ, quam condidisse Protus, ab Celtis prope Rhodanum benevole exceptus fertur. *Cal. Antiqu. lect. l. 16. c. 8.* Robert. Marant. in *Spec. Aur. p. 4. d. 9. n. 56.* sed & earundem augustissima incrementa. Tiraquell. *d. c. 33. n. 13.* Bodin. de *Rep. l. 3. c. 8.* Hippol. a Collib. de *incem. urb. c. 14.* ap. Dn. Præsid. *diss. de Propolio in proem.* Didac. Savedr. in *id. bon. Princ. Symb. pol. 68.* Unde forte alia; priori e diametro contraria secta suborta, illorum scil. qui omnia fere commerciorum genera approbare non dubitarunt, quorum illos nimia scrupulositate, hos vero nimia conscientiarum crassitudine laborare, non male notavit Scacc. de *commerc. d. §. 1. q. 1. n. 17. seqq.* Est enim negotiatio aut mercatura in se per se considerata, res indifferens, quæ nec intrinsece bona, nec intrinsece mala, neque in classe virtutum, neque vitiorum simpliciter collocanda, non magis ac alii ejusmodi actus physici atque civiles, in se spectari. *Sot. de Just. & Jur. L. 6. qu. 2. art. 2. concl. 1.* bona tamen vel mala demum fit ex fine, aliisve circumstantiis, quæ actiones tales qualificare, & imputabilitatem seu moralitatem eisdem conciliare solent. Exinde quotiescunque in bonum honestum & necessarium finem negotiatio adornatur, veluti pro publica utilitate, pro conquirendis necessariis civitatis subsidiis, vel saltem in modum provisionis in futuras necessitates, ad præcavendam arcticorem annonam, ad sublevandos cives majoribus sumptibus atque incommodis, ad subveniendum pauperibus indigentibus, ad sustentationem negotiantis propriam, ejusque familiar, nullatenus damnanda, aut pro illicita ac honestati adversa habenda, sed potius in jungenda, omnibusque modis promovenda venit & de prædicanda. Scaccia, *d. l. n. 70. seqq. plur.* add. distinctius hæc explicans, *modo cit. diss. de Propolio. iuste prohib. th. 3. 4. 5. 6.* utique si nec in applicatione peccetur, nec ex ratione incongrui loci, aut temporis inconvenientis, aut modi contrahendi, aut pretii immoderati, vid. *Frantzk. Ex. 11. qu. 3. n. 32. seq.* aut ratione subjecti, veluti si suscipiatur ab eo, qui justa ex causa prohibitus, de quo in *cap. seq.* aut simili aliquo respectu indecens reddatur aut vituperabilis. Quotiescunque vero negotiatio ex insatiabili desens-

De Clericorum Negotiatione Prohibita.

tescendi cupiditate instituitur, nonnisi conquirendi & obtinendi immoderati lucri causa, spretis & posthabitis omnis justis, omnis æquibonique regulis atque legibus, perruptisque omnis Christianæ charitatis sacris, tum tanquam oppido inhonestis, indecora atque injusta detestanda omnino est & reprobanda, Scacc. d. l. n. 81. Quod tamen non ita intellectum volumus, ut propterea illico in vitio ponenda sit qualibet negotiatio, lucri alicujus causa, ordinata. Hoc enim negotiatoribus, de cætero in finem honestum, necessarium vel utilem commercantibus, neutiqum invidendum aut in peccatum imputandum est, quippe quod justissime expeditur in compensationem variarum sollicitudinum, curarum, laborum, periculorum non tantum quoad res, sed & personas, sæpius subeundorum, aliorumve damnorum, sumtuum aut expensarum. Bonacin. de contrah. §. 3. qu. 2. punct. 4. n. 29. Molin. de just. & jur. disp. 348. n. 8. Scacc. d. l. n. 73. modo tamen illud, pro diversitate omnino earum circumstantiarum ita adæquatum sit, ne justitiam pretii excedat, insimulque ab alia aliqua causa ulteriori honesta temperetur. Ziegl. de jur. Maj. l. 1. c. 41. n. 7. nec vitii quid superveniat respectu loci, temporis, modi contrahendi, objecti, subjecti, aliarumque circumstantiarum qualificantium, vid. Frantzk. supr. alleg. loc. n. 32. in quibus quidem sæpissime ex nimio lucricri studio, istaque peccandi occasione, quæ hisce hominibus de facili subnascitur, peccatur, quod graphice descripsit Ziegl. mod. cit. loc. ubi ita: Quis est vero, qui inter negotiatores in professione sua quæstnaria legem teneat? Quin quisque cupiditati potius sue paveat, ut mirum non sit, si in carborivale facile incidat. Ut non vix fieri potest, quin atro inficiantur, qui carbonarum incolunt, & albo, qui molendina & calcarias habitant, & quin male oleant, qui coriariam faciunt: ita qui quæstnarias artes exercent, rem magnam præstitiverint, si charitatem erga proximum servant, & opes parent sine justitiæ & æquitatis offensione. Attamen cum in propatulo sit, vitium hoc esse perverse & fordide ita agentium negotiatorum, male hoc ipsi negotiationi, aut mercaturæ imputari, quis est, qui diffiteri audeat? vid. Tiraquell. de nobil. c. 33. n. 19. per plur. alleg. Turpis esse potest negotiatio, potest & honesta esse, prout vel turpiter vel honeste exercetur, per ea, quæ egregie commentatur Benev. Strach. de mercar. p. 1. n. 28. seqq. plur. quamvis difficile sit, in ipso exercitio eam ita temperare, ne quid adhærescat vitii, c. Qualitas 2. de poenit. dist. 5. Frantzk. d. l. n. 33. Tholof. in S. J. V. l. 47. c. 10. n. 5. in fin. Quæ ita delibasse, aut remissive saltem tractasse, pro scopo nostro sufficiet.

CAP. II.

*Fustitiam prohibitionis, certas personas a negotiationis exercitio
excludentis, offendens.*

Est omnino commerciorum usus non tantum licitus, & non inhonestus, ut modo diximus; sed & non postrema ipsius Juris Gentium pars, l. 5. ff. de J. & J. sine quo societas humana, multarum rerum, beneficio mercaturæ quoque facilius comparandarum, indiga, commode consistere & conservari non potest, per ea, quæ ex Philone, Plutarcho, Libanio & Floro scripsit Crot. de J. B. & P. l. 2. C. 2. n. 13. unde & Juris necessitudinem habere, & naturaliter nefas esse ab eo pro indigentia sua hominem excludere, doctissime demonstravit illustris, dum viveret, Dn. Mevius, in *incl. Jur. Nat. & Gent. inspect.* 4. §. 35 n. 4. quod & legislatio Romana imitatione sua dignum non immerito judicavit, Præfidibus Provinciarum sollicitè hoc injungens, ne patiantur, licita negotiatione aliquos prohiberi, l. 6. §. 4 ff. de Officio Præs.

Uti autem societatis, sive humanæ, sive civilis interest, libertatem commerciorum unicuique salvam manere ac integram; ita & omnino interest, eam ita moderari, ne in perniciem societatis istius cedat, uti cederet omnino, si ista libertate, quam indigentia humanæ succurrendi medium jura Gentium esse voluerunt, abutendi facultas cui-libet pateret, licentia promiscue indulta eam ipsam transferendi in studium impensu; captandi lucri, & unice ad hoc ipsum omnes & singulos cives admittendi aut assuescendi; quomodo societas aut Resp. talis non abundaret nisi mercatoribus, cujus salus tamen potius ex variis hominum ordinibus, mutuo nexu sibi invicem opitulantibus, & in communem eum finem cooperantibus, quam ex unico aliquo, nedum mercatorio ordine, primario quærendis sibi lucris intento, pender. Neque enim veram civitatis interesse saltem in mera utilitate, omniumque rerum necessarium abundantia procuranda consistit, sed in ea, quæ rationem honestorum sibi conjunctam habet, ita ut non nisi mutua ope & indiscreta unitate in operis sui efficacia convalescant, ut eleganter monet Doctiss. Dn. Rechenb. in *diss. de interesse civitatis*, sect. 1. §. 6. seq. inde in Rep. bene ordinanda & gubernanda rectius alii sublimioribus, alii mediis, alii infimis deputantur ordinibus, atque alii artibus liberalibus, alii rei militari, alii artificii, alii agriculturæ, alii mercaturæ,

7
turæ, ali aliis vitæ generibus mancipantur, ita ut sua cuique stet distin-
ctorum officiorum separata ratio, neminique fas sit, alium in suo or-
dine turbare, aut quod alterius est, ad se pertrahere, cum Reip. nil tam
noxium esse soleat, quam ordinum in ea confusio, teste Mev. ad
Jus Lub. l. 1. t. 2. n. 37. seq. copiosius hac de re Marsmann. in *Miliolog.*
p. 2. c. 9. pag. 362. Indè iusta prohibendi causa alium ab hoc, alium
ab alio ordine, & in specie quoque ab ordine negotiatorum eum, cui
nomen suum illi profiteri per rationem vitæ suæ incongruum est, & ex
ratione præjudicii, mercatoribus ex nimium adaucta multitudine im-
minentis quoque haud permissum, quæ prohibitionem aut exclusio-
nem certarum personarum a facultate negotiationem aut mercaturam
exercendi iustam & æquam reddit, non tantum ex ratione Juris Civilis,
d. l. 6. §. 4. ff. de Off. Præf. Sed & Juris Naturalis & Gentium, lau-
datiss. Mev. in N. J. N. §. G. inspect. §. 4. n. 2. Ziegl. de J. Maj. d. l. 1.
c. 41. §. 8. tantum abest, ut hujusmodi prohibitio libertatem commer-
ciorum oppugnare aut evertere, eoque ipso in Jura Gentium incur-
re recte judicetur. Libertas etenim commerciorum non æstimanda est
præcisè ex negotiatione ista lucrativa ejusque liberiori sine restrictione
relictæ exercitio, sed potius ex negotiatione ista œconomica, qua in-
digentia cu juslibet succurrit, & socialium communicatio uti jure ap-
petitur, ita & imperturbata relinquitur; illius moderatio & ad suum
ordinem restrictio hujus commoda & necessarium usum minime tollit:
Optime iterum Mev. ad *J. L. l. 3. t. 6. art. 12. §. ibid. add. 2. per tot.*
Non est itaque dubitandum, quin juri commerciorum in exercitio mo-
dus aliquis poni, aut a negotiandi licentia quidam jure prohiberi pos-
sint, tum in genere ex causa publicæ utilitatis, cui privatorum commo-
da merito postponuntur, per *l. 11. pr. ff. de Evict. l. 17. §. 1. ff. de rei*
vind. l. 13. §. 1. ff. comm. præd. Carpzov. l. 1. Resp. 43. n. 20. seqq. tum
ex ratione convenientiæ ordinis, quæ a cu juslibet statu & conditione pen-
det. Unde iusta exclusio aut prohibitio est in nonnullis ob dignita-
tem, in qua constituti, sive Politicam, sive Ecclesiasticam, ne eam
temerent, in nonnullis ob rationem publicorum officiorum, aut semel
elicti vitæ generis, ne in iis negligentius versentur, mercaturam tamen
minus commode exercendo, aliis suum præripiant. *Ziegl. de Jur. Maj.*
l. 1. c. 41. §. 8. Late & eleganter B. Dn. Henric. Michaelis in Resp. Chi-
lon. 23. per tot.
His ex causis rectius aspernantur lucrum ex mercatura in æraria sua
redigendum (i.) Reges ac Principes, quippe quorum eminentissi-
mæ

maꝝ omnium forti & Majestati convenit gloriæ, non lucri, fames, ex
 judicio vere Regio gloriosissimi istius Persarum Domitoris Alexandri
 Magni, Parmenionem, consilio suo ad ingentes ex captivorum redem-
 tione corradendas opes incitantem, non leviter indignabundis his ver-
 bis increpantis. *Et ego pecuniam quam gloriam malle, si Parmenio essem;*
nunc Alexander de paupertate securus sum, & me non mercatorem
memini esse sed Regem, ap. Q. Curt. l. 4. c. 11. Et quidni ab-
 stineret integri Regni aut Imperii Dominus a lucellis istis, fortunæ ne-
 gotiatorum privatæ non invidendis? Quam in rem jure optimo maxi-
 mo laudatur Imperatoris Theodosii estatum: *Cum me Deus Imperatorum*
rem designavit, tu me navclerum facere contendis. Scito autem, mercaturam
privatis hominibus esse attributam, ut ea toleranda vite occasione habeant.
Quod si nos præter Imperii opes etiam mercaturæ emolumenta interceperimus,
undenam fortune tenuioris homines victum comparabunt? Hermann. Lather.
de cens. l. 3. c. 13. n. 20. seq. & ex Zonara Annal. tom. 3. Besold. de arar.
publ. c. 3. §. 6.

Quod si vero mercaturam exerceant, non cupiditate lucri sibi quæ-
 rendi, & subditis suis præripiendi, sed publicæ utilitatis ergo, pro in-
 crementis Regni sui, ejusque florentiori statu promovendo, pro sub-
 ditis suo exemplo ad negotiationes honestas & utiles excitandis, ad eos
 hoc medio oneribus sublevandos, ne in rebus angustis eos rodere &
 nimium prægravare teneatur. *Ziegl. de Jur. Maj. l. 1. c. 41. §. 9. Quo*
pertinet illud Bodini de Rep. l. 6. c. 2. n. 650. Cur ergo dicit aliquis, ul-
lum tu decus in eo genere cogendarum pecuniarum possidisti? Ego vero, si sta-
tuendum mihi sit, Principem mercatorem nolo: sin optio de-
tur, mercatorem malo, quam tyrannum, & Patricios Vi-
ros negotiari, quam prædari. Ubi itidem in laudem imputat plu-
ribus Regibus, Principibus & Rebus publ. beneficio mercaturæ publi-
cum egregium potentissime promovisse, v. B. Dn. Lauterb. de jur. in
Civ. Mercat. us. th. 33. plurima exempla ex aliis adducens, Tiragu. de
nobil. c. 33. n. 17. Savedr. Symb. Pol. 68. §. Atque hæc maris Es. Besold.
d. l. ubi mercaturam a Principibus laudabiliter exercendam variis limi-
tationibus atque cautionibus prudentius circumscribit, atque tempe-
rat; tum vero laudem potius merentur officii sui rectius curati & ad-
ministrati.

(2) Illustres ac Nobiles, qui quomodo, quibus ex rationi-
 bus, & quatenus a negotiationibus juste arceantur, nec ne, cum suffi-
 cientissime

cientissime id examinaverit Dn. Ziegl. d. l. §. 10. seqq. Nolden. de stat. Nobil. civ. c. 22. §. 2. *Et ibid. alleg. Dd. sufficiat ad hos remisisse.*

(3.) Doctores & Professores, *aliquae literarum ordini adscripti.* Nulla quidem extat, sive in Jure nostro Romano, seu Canonico legislatio prohibitiva, directo eos excludens; honoratoris tamen hujus dignitatis, & præminentiae, liberalium artium diligentius excollendarum, ordinumque a confusione, quam optime fieri potest, præservandorum ratio cum exercitio mercaturæ, ex professo colendæ, & quæsituariis illis ut plurimum, quæ adherere solent, sordibus compatibilis est vel mimine. Perez. *in l. un. C. negot. ne mil. n. 7.* & literarum potius, quam rerum venalium commercium exercere convenientius eis esse, recte annotat B. Dn. Lauterb. *d. dissert. th. 34.* Unde etiam Philippus, Landgravius Hassiæ, negotiationis exercitium membris Universitatis Marpurgensis discrete prohibuit, teste Limn. *de Jur. Publ. l. 8. c. 3. n. 44.*

Ut & Legislatores nostri in Imperio R. G. Cameralibus idem illud interdicere haud neglexerunt. R. J. *noviss. S. Hingegen aber l. 141. in fin. ibi:* Beneben gleichwol Sie / die Cammer - Gerichts - Verwandre sich auch keiner Wittthschafft oder Rauffmanschafft gebrauchen sollen. Honestam tamen quandam negotiationem, & lucellum aliquod inde quæsitum, quo utcunque sibi, suisque liberis, & familiaribus consulere possint, invidendum iis nullatenus esse, maxime ubi & a præstationum publicarum sarcinis possessiones & prædia eorundem immunita non relinquuntur, optime statuerunt Ziegl. *d. l. §. 20.* quemadmodum & quamplurima exempla sapientissimorum & literatissimorum virorum, qui mercaturam sectati sunt, referunt Tholof. *in S. J. V. l. 47. c. 10. n. 7.* Tiraq. *de nobil. c. 33. n. 15. seqq.* Robert. Marant. *Spec. Anr. p. 4. d. 9. n. 56.*

(4.) Milites Sagati, s. armatæ militiæ, *l. un. C. Negot. ne mil. l. 15. C. de re milit. Tholof. de Rep. l. 3. c. 6. n. 48. Mev. P. 3. D. 184.* Armis enim, non privatis negotiis occupari debent, *l. 31. C. loc. cond. vid. Strach. de mercat. p. 3. n. 11. seqq. Bald. Salicet, ad d. l. un. B. Dn. Lauterb. de dissert. th. 37.*

Prohibentur (5.) a mercatura lucrativa, ex professo exercenda Rustici, *l. 2. ff. de mund. vid. Goswin. ab Esb. ad Carpz. p. 2. c. 6. d. 5. ubi vulgatum illud; ubi rusticus est arator, Parochus orator, civis mercator. Nobilis bellator; ubi DEUS est fundator.*

B

Opi

Opifices, argum. eorum, quæ scribit Berlich. d. 26. num. 1. seqq.

Aliique, de quibus tamen, quia scopus hujus elaborationis eo non fertur, pluribus agere superfedemus, contenti, aliquibus exemplis justitiam prohibendi nonnullos, eosque potiores, demonstrasse: inprimis vero cum & Clerici abstinere a tali negotiatione Juribus nostris jubeantur, in hujus prohibitionis justitiam pluribus nunc inquiremus,

CAP. III.

Justitiam prohibitionis, Clericos in specie a negotiatione removens, representans.

Tralatitii, & inter Canonistas maxime, recepti juris regula est: Clericis nefas esse, negotiatores aut mercatores agere. Prohibitum hoc legitur c. Fornicari, 10. dist. 88. ibi: Fornicari omnibus semper non licet, i. e. nulli & nunquam licet: negotiari vero aliquando licet, aliquando non licet. Antequam enim Ecclesiasticus quis sit, licet ei negotiari: factio jam non licet. c. Negotiatorem, 9. d. dist. 88 ibi: Negotiatorem Clericum, & ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuge. c. Clerici, 1. caus. 14. qu. 4. ibi: Clerici aut ab indignis questibus noverint abstinendum, & ab omni cujuslibet negotiationis ingenio vel cupiditate cessandum, aut in quocunque gradu sint positi, si cessare noluerint, mox a Clericalibus officiis abstinere cogantur. c. canonum, 3. caus. 14. qu. 4. ibi: Canonum statutus firmatus est, ut quicumque in Clero esse voluerit, emendi vilius, vel vendendi carius studio non utatur. Quod certe si voluerit exercere, cohibeatur a Clero. c. Secundum, 6. x. Ne Cler. vel Mon. sec. neg. ibi: Secundum instituta predecessorum nostrorum sub interminatone anathemat. prohibemus, ne Monachi vel Clerici causa lucri, negotiantur, &c. Clem. 1. de vit. & bon. Cler. c. Ex literis 16. x. de vit. & bon. Cler. aliisque adhuc dum Juris Canonici textibus; non minus & veterum Conciliorum decretis & Pontificum epistolis, aliorumque Ecclesie Patrum responsis; inter quæ valde conspicuum est pronuntiatum Concilii Eliberini, ibi; *Episcopi, Presbyteri, Diaconi de locis suis,*

nis, negotiandi causa, ne discedant, nec Provincias circumemtes quasnosas mundinas sectentur, ad victum sibi conquirendum filium, libertum, mercenarium, amicum, aut quemlibet alium mittant vid. Dn. Ziegler, de Jur. Maj. l. 1. c. 14. §. 15. qui & ad Concilium Cabilonense, & Aurelianense: ut & Dn. Linck, de Cler. Artif. & Negot. c. 5. n. 24. qui insuper ad Concilium Arelarense & Nicenum hac in re provocat.

Nec desunt modernæ Ordinationes Ecclesiasticæ non tantum Pontificiorum, sed & Evangelicorum, præmemoratis Juribus prohibitivis oppido se conformantes: veluti hanc in rem prostat Ord. Elect. Sax. art. gen. 16. §. Es sollen auch die Pfarer sich aller unehrlichen Handthierungen / wie auch des Wein- und Bierschenkens / Kauffmanschaften / Verkaufss auff Bucher / und dergleichen Handel gänzlich enthalten: apud Carpz. Jurispr. Confist. l. 1. def. 65. n. 1. Et Duc. Sax. Gothan. c. 3. §. 8. ibi: Auch aller Handthierung / wie auch des öffentlichen gemeinen Wein- und Bierschenkens, ic. Verkaufss auff Bucher und der Kauffmanschaft sich gänzlich enthalten. Linck. d. l. c. ult. n. 4. Gynof. Eccles. Würtenb. pag. 243. ibi: Sollen sich ungebührnder Handthierungen und nicht unterm Schein und Vorwand der Dürfftigkeit eines unziemlichen Gewinn mit ihrer selbst und des Ministerii Verachtung / auch der gemeinen Nergernuß suchen. Ord. Confist. March. tit. 11. §. Die Pforer sollen auch nicht Bucherer / geitig / noch keine Krämer / Händler oder Bierschenker seyn. B. Dn. Brunn. de Jur. Eccles. l. 2. c. 5. n. 10. n. 6. Et quamvis alibi; extra Imperium nostrum R. G. Clericis mercatura simpliciter interdicta non sit, quemadmodum de Gallia, ex Molina & Rebuffo, & de Hispania, ex Cod. LL. Hispan. testatur B. Dn. Lauterb. de Jur. in Civ. Merc. us. th. 36. uti & de Jure nostro Civili idem sentit d. l. de quo pluribus Ziegl. d. l. §. 17. seqq. ubi textus Juris nostri Romani, contrarium suadentes, explicare satagit. Attamen cum Jure Canonico concordare communiorem observantiam communis & universi Imperii, sive E jusdem Statuum, non tantum ex præmissis patet, sed & ulterius firmatur exemplo juris braxandi, & dividendi cerevisiam ab Electoribus, Principibus & Statibus tum Ecclesiasticis, tum Politicis, in eorum territoriis, Clericorum Ordini denegati & prohibiti, teste experientia, rerum magistra, in Circulo Bavarico, Saxonico, Neoburgico, & Franconico, ut & Liberis Civitatibus Imperialibus hinc inde. Cujus notabile exemplum in ipsa Patria, Raibone, occurrit; ubi Laurentius, Sedis Apostolica Legatus in Germania, in Reformatione & Ordinatione Summi Pontificis, Anno

no 1514. erecta non tantum tale braxanda & dividenda cerevisia, sed & omnis generis mercatura exercitium Clericis indistincte & simpliciter severe interdicit, S. ferner sollen. ibi: Hierauff soll keinem Geistlichen gebühren / wider sein Erbz. Stiffts und Bisshums Statut in seinem Hauß einig Tafeln zuhalten / noch denen Layen keinen offenen Zugang von Irnkens wegen darinn zu lassen / 2c. dergleichen sollen sie sich von Kauffmanschaften / und derselben Gewerben und Handthierungen auch enthalten. *Accedunt & autoritates & veterum & recentiorum Doctorum, communiore suo suffragio hanc prohibitive Juris regulam excipientes & comprobantes.* Laurent. de Rodolph. *de Usuris* q. 43. n. 8. Federic. Petruc. de Senis, *conf.* 207. n. 3. Petr. Antibol. *de muner. part. princ.* 3. n. 112. Joh. Bertachin. de Firmo, *tr. de gabell.* p. 3. qu. 2. Bennev. Strach. *de mercat.* p. 3. n. 4. Raymund. P. Richard. *commun. opin. ex Jul. Clar. lib. 5. sentent. collectar. lit. C. op.* 59. ubi ex Alex. Nev. *conf.* 60. n. 4. testatur, *Dd. hoc communiter firmare.* Nic. Mozz. *tr. de contract. tit. de personis, qua poss. em. n. 40.* Molin. de J. & J. *disp.* 342. n. 1. Farinac. *Fragment. Crimin.* p. 1. lit. C. n. 147. *segg.* ubi, quod communiter omnes Canonista hoc notent. Cardin. Tusch. *lit. C. concl.* 381. Fagundez. de J. & J. *lib. 9. c. 11. n. 2.* Frid. Balduin. *de cas. consc. l. 4. c. 3. cas. 7. n. 2.* Arn. Corvin. *in J. Can. l. 1. t. 27. aph. 5.* Carpzov. Ziegler. Linck. Brunnem. Stryk. *dd. ll.*

Antequam vero in rationem prohibitive hujus juris inquiremus, necesse omnino est pro dilucidiori intellectu proposita regula terminos, subjectum scilicet & prædicatum evolvere, & brevibus saltem explicare, quinam sint Clerici, quos jura, Canonum maxime, a negotiationibus prohibitos esse volunt: & quid hic sit negotiari aut mercatorem agere.

Dicuntur autem & intelliguntur hic Clerici *in sensu stricto*, & Canonum proprio, quo Clerici appellantur personæ Ecclesiasticæ, quæ sacris obeundis, ministeriis, cultuique divino peragendo certa quadam inauguratione rite consecratæ sunt & mancipatæ, eoque ipso contradistinctæ Laicis, qui functionibus Ecclesiasticis nec destinati, nec addicti, nec religionis voto adstricti, temporalibus vacare libere possunt, *c. Clericus, d. c. duo sunt genera, 7. caus. 12. qu. 1.* Non vero in sensu vocis generaliori, quo Clerici audiunt omnes, qui Christiani nominis sunt, & qualiacunque Christianæ Ecclesiæ membra, sive sint Doctores & Praefules Ecclesiæ, qui communiter ministri Dei & Ecclesiæ appellantur: si-

ve Auditores & Laici, ab illis erudiendi & formandi, tanquam quos
 omnes uno isto Ecclesiae nomine sibi quasi in sortem & patrimonium
 quoddam selegit dominus, 4. Petr. 5. vers. 3. Dent. 9. vers. ult. & c. 14.
 vers. 2. Panormit. in rnr. de vit. & bon. Cler. n. 4. Petr. Greg. Tholof.
 in part. Jur. Can. l. 2. t. 9. c. 1. seqq. quorum hi confessione tantum, illi v.
 & confessione, & professione Ecclesiastici sunt, i. e. sacris initiati Eccle-
 siae Christi operam suam vitamque omnem ex professo addixerunt, pro-
 prie ob id Clerici dicti: uti hoc rectius explicat Henric. Gebhard, alias
 Weslar. de potest. f. regim. Eccles. ap. Ahasv. Fritsch in Jur. Eccles. §. 10.
 n. 60. Gisbert. Voët. de polit. Eccl. part. 2. pag. 2. Matth. Stephan. in
 Inst. Jur. Can. l. 1. c. 2. n. 8. seqq. & ibid. Ziegl. in not. Idiomate nostro
 vocantur, die Geistliche / Weislichkeit. Et quamvis alias eam qua-
 sitionem: an in materia aut constitutione quadam, ubi de Clericis tra-
 ctatur, sub Clericorum appellatione omnes Ecclesiastici, adeoque E-
 piscopi & Praelati, Canonici & Regulares intelligi debeant? Canonista
 eo in casu, ubi ex subjecta materia, aliisve circumstantiis de mente dis-
 sipientis constare non potest, sed ubi in dubio versamur, cum distin-
 ctione inter res favorabiles & odiosas expediant, statuentes in materia
 favorabili, veluti in materia privilegiorum, aut immunitatum a tribu-
 tis, aliisve oneribus, Clericis concessarum hac Clericorum designatio-
 ne omnes Ecclesiasticos intelligi, cujuscunque Ordinis seu Dignitatis,
 ubi obtinet, quod vulgo dicitur: Episcopus est, ergo Clericus-Panor-
 mit. de vit. & bon. Cler. d. l. In materia vero odiosa tantum inferiores
 Clericos arg. c. odia, 15. de reg. j. in 6. Unde censura etiam contra
 Ecclesiasticos lata, Episcopos ligare non censetur, nisi specialis eorum
 mentio fiat, c. quia periculum, 4. de sent. excomm. in 6. c. in fidei favorem,
 de heret. in 6. & interdicto in Clerum lato haud judicantur comprehen-
 si Religiosi, nisi aut verba aut causa interdicti aliud innuant, ex Sylvest.
 voc. Interdictum n. 17. & Armilla, voc. ead. n. 16. Engel. in Colleg. Un.
 Jur. Can. lib. 3. t. 1. n. 2. Nihilominus tamen, cum ea, quae in titulo
 de Vita & Honestate Clericorum, & similibus aliis dicuntur & ordinan-
 tur, stringant & obligent non tantum inferiores Clericos, sed & quos-
 libet alios, etiam Episcopos & in alia dignitate constitutos, que mli-
 bet suo modo, & servata ad dignitatis gradum proportione, idque ex
 naturali ratione, ut, qui aliis praesse & praecedere debeant, ipsi sint
 irreprehensibiles, & in omnibus se ipsos praebant exemplum bonorum
 operum, recte advertente Apostolo Paulo, 1. ad Tim. 3. & ad Tit. 1.
 ne, ex judicio Concil. Trident. Sess. 24. de Reform. c. 1. totius familiae
 do-

domini status & ordo mutare incipiat, si quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite. Engel. *d. l.*

His consequenter nulli dubitamus, hanc Juris prohibitionem, qua Clerici in genere & indefinite a negotiationibus, & commerciorum secularium exercitio remouentur, ad omnes omnino etiam in superiori dignitate constitutos referre, iisque ipsis accommodare. vid. Andr. Valiens, in *paratitl. Jur. Can. l. 3. t. 1. n. 5. & plur. seqq.* & omnino Linck. *diff. de Cler. Artif. & Negot. c. 1. n. 9. & plur. seqq.* ubi operose satis demonstravit, quinam sint, qui Clericorum nomine veniant, & quos prohibitio *Clem. 1. de vit. & hon. Cler.* tangat, quam Canonistarum communi iudicio tam late extendi & accipi debere, *ibid. n. 34.* annotat, ut sub ea quoque comprehendantur & subintelligantur Clerici etiam exempti, siue illi, qui a jurisdictione Episcoporum liberati, Pontifici immediate subiecti sunt. Wagnereck. *ad d. Clem.*

Negotiari v. aut mercaturam exercere hic dicuntur omnes illi, qui res sibi comparant, ut illas ipsas integras & qua formam suam non mutatas revendendo, aliisque modis distrahendo lucrifaciant, aut quacunque alia commercantibus familiari ratione, quaestui faciendo principaliter intentos se praebent atque invigilant. *c. Ejiciens, 11. vers. Quicumque. dist. 88.* Federic. Petruc. de Senis, *cons. 207. n. 2.* idque non una alterave vice, sed crebris aut frequenter reperitis actibus, ex quibus deum habitus induci solet, Marant. in *spec. p. 4. dist. 9. n. 60.* Menoch. *d. A. J. Q. l. 2. cent. 4. cas. 399.* Beneven. Strach. *tr. de mercat. part. 1. n. 6. seqq.* ubi quod omnium fere Jurium Interpretum haec sit sententia Card. Tusch. *Pract. Jur. concl. lit. M. concl. 209. n. 1.* ubi, quod statutum puniens conducenrem vinum ex causa mercantia, non habeat locum in eo, qui semel, unica vice conduxit modicum vinum ad vendendum, *junct. n. 10.* ubi, quod nomina verbalia, significantia officium, s. exercitium, s. artem licitam & non prohibitam, non verificentur ex unico actu, prout in mercatore, sutore, & similibus; sed requiratur continuatum exercitium per plures actus, & quidem ex professo lucri illius, s. quaestus aucupandi gratia, adeo ut huic, tanquam fini ultimo laborum suorum inhient, omnibusque modis invigilent, quod proprium est mercatorum Thom. Aquin. *comp. Theol. p. 2. qu. 7. n. 4.* Strach. *d. tr. p. 3. n. 5.* & ita negotiationem eam, quam lucrativam seu quaestuariam dicimus, exercent, quae Clericis omnino prohibita, Marant. *d. l. n. 58.* Ziegler. *de Jur. Maj. l. 1. c. 41. §. 17. seqq.* Et utut alias negotiator a mercatore differat, stricte loquendo ut latius ab

angustiore, ita ut omnis quidem Mercator Negotiator dici queat, sed non omnis Negotiator Mercator, Card. Tusch. *de concl.* 206. n. 8. Cum ille omni genere lucri vitam suam toleret, sive emendo, vendendo, permutando, sive locando, conducendo, sive quocunque alio quæstus exercendi & lucri faciendi modo. Ille v. saltem occupatus sit circa merces comparandas, easque iterum vendendo, aut permutando non mutata quidem forma distrahendas. c. Quoniam, 12. dist. 38. c. Foras, 10. vers. Negotium, x. de V. S. l. 6. ff. d. V. S. & ibid. Gædd. Scacc. *de com-merc.* §. 1. qu. 1. n. 6. seqq. & n. 10. seqq. Attamen in hoc juris passu promiscue accipi verbum *Negotiari* & *Mercari*, Negotiationem aut Mercaturam exercere, Negotiatorem aut Mercatorem agere, expeditum censemus; per collationem textuum Juris nostri Canonici imprimis text. in c. 9. c. 10. cum c. 11. & seq. dist. 38. ubi promiscue repetitisque quidem vicibus, accipiuntur Negotiatores & Mercatores; quod & identitas rationis in exercitio actuum apud utrosque ita urget, & usus loquentium, s. mos loquendi, etiam nostro idiomate, quo pro synonymis fere ubique habentur & venditantur, *Handlung treiben / Kauffmanschaft treiben; ein Handelsmann / ein Kauffmann / firmat.* vid. congesta ap. Redoan. *de Spol. Eccles.* qu. 2. n. 52. seqq. Strach. *de mercat.* p. 1. n. 5. in pr. & fin. Scacc. d. l. n. 9. & 12.

Breviter ita facta explicatione aut delineatione illius Juris Regulæ, quæ Clericis negotiationem interdicit, nunc inquirendum nobis erit in causas hujus prohibitionis justificas, quæ variaz reddi possent, liceat autem easdem ad sequentia capita referre.

Alia nempe desumitur ex capite *indecentiæ ratione status, conditionis & dignitatis clericalis*, quæ sane non parum dehonestatur, quando qui in ea constituti, eoque ipso non nisi Sacratissimi Numinis ministerio consecrati, huic ipsi & curæ animarum ad salutem æternam informandarum & reducendarum penitus omnique Zelo invigilare debent, illi vitæ generi juxta se implicent aut immiscent, quod totum occupatum est in aucupio lucri terreni, non tantum non nisi multis curis atque laboribus, sed & vix ac ne vix quidem sine labe peccatorum, negotiatores ut plurimum quæ comitari aut obsidere solent, v. Scacc. d. tr. §. 1. qu. 1. n. 76. seqq. conquirendi, quod Ecclesiæ ministro aut Clerico multo objectius videri & esse debet, quam ut cultu Divino peragendo ad latus ponatur, parique gradu pertractetur, adeoque invicem conjungantur & implicentur, quæ toto celo a se distare rectissime perhibentur, & in uno eodemque

sub-

subiecto plane incomparabilia sunt, ut ex l. 15. *Cod. Theodos. de Episc. Eccles. & cler. § l. 16. c. de iustal. collat.* ubi, quod distincta esse debeant stipendia religionis & calliditatis, non minus & ex c. 2. *diff. 88.* ubi hæc prohibitionis redditur ratio, quia domus Dei domus orationis & esse debet & dici, ne per officia negotiationis potius sit latronum spelunca, hoc ipsum corroborare non dubitat Ziegl. *de jur. Maj. l. 1. c. 12. §. 17.* Pro quo, ulterius stabiendo, non minus adducere licet, & hic maxime quadrans effatum Salvatoris nostri ap. *Matth. 6. vers. 24.* Non potestis, inquentis, Deo servire & Mammonæ, h. e. divitiis corradendis & colligendis, *Luc. Osiandr. in Paraphr. ibid. & monitum Apostolorum, Act. c. 6. vers. 2.* sponte sua agnoscentium, æquum aut conveniens non esse, ut verbum Dei derelinquant, & ministrent mensis, i. e. curæ economicæ totos se tradant. *Osiandr. ibid.* quod multo magis de negotiatione, difficillime sine iniquitatis stipendiis exercenda verum erit, cum Clericos deceat abstinere non solum a malo per se tali, sed & ab omni eo, quod speciem mali habet; veluti est negotiationis exercitium, per eaque disserit *Scacc. detr. §. 1. qu. 7. part. 2. ampl. 11. n. 7.* Concordat, quod scribit *Tholos. d. Repl. 4. c. 7. n. 10.* Honestum non est, aut conveniens religioni Catholicæ, videre Clericos, maxime in sacris Ordinibus constitutos, lucris negotiationum intentos esse, quibus & sacri Canones interdixerunt. Et proinde secularis Reip. Rector aut Princeps, si in hac parte viderit negligentes esse in emendando Prælatos, illos admonet, ut suo munere fungantur, cum Clerici aut Monachi se negotiis secularibus miscere non debeant: *Et l. 17. c. 16. n. 3.* graviter in eos invehit his verbis: Sacri canones non tam favent opibus Ecclesiarum, ut velint occasione illarum deformari statum religionis, si per illas disciplina labitur & scandalum in populo & in aliis Ecclesiis oriri possit, *per c. suggestum 7. x. de decim.* Et certe, si velimus, quod est, fateri, proculdubio illud dicemus verissimum, divitias monasteriorum retentas, & non dispensatas pauperibus alicubi effecisse, ut ibidem religio & cultus divinus diminutionem, ne dicam, pejus, acceperint. Etenim divitiarum causa sunt, cur seculares ambient præposituras, sive in commendam, vel coadjutorium, vel alio modo, nihil interest; adepti autem statim, quanti locari possint fructus, quantumve percipere, ineant rationem, ut extra importatis, ut dicunt, fruantur. Interim monachi sine capite, prioribus claustralibus incipiunt obfistere, portiones partiri, ex libero agere, seorsum partem, vestiarium, pecuniam, præbendam accipere, in his negotia-
 ri,

ri, & secularium more vivere, & a regula se separare, ut certe in plurimis monasteriis, si Patres, qui Ordinis Sacri fuerunt fundatores, in vitam restituerentur, vix, imo nullum vestigium suæ disciplinæ, ne aliud quam inane nomen agnoscere possent. Hæc Tholosanus.

Ratio alia deduci meretur ex capite damni, Ecclesie imminentis ex distimbo negotiationum, Clericos quoque occupantium. Hæ ipsa enim dum sine multis curis, vigiliis, periculis atque laboribus animos mercatorum mirum quantum, ubi ubi sunt, distringentibus, noctuque diuque in alia atque alia versantibus, feliciter expediri profus nequeunt, impedimento erunt vel maxime Clericis, ne Clericali suo officio recte, eaque qua decet fidelitate & solitudine summa defungantur, c. ex literis 16. x. de vita & hon. Cler. 5. pervenit. sim. dist. 86. Toties quoties enim inde interpellati, earundemque sarcina pressi atque defatigati Clerici mercatores, qui poterunt condigne & quiete satis, piis vacare meditationibus? Qui poterunt cultui divino peragendo, ea, qua decet & opus est, dexterritate & pietate intenti, penitus esse devoti? Qui poterunt totum omnino hominem requirenti curæ animarum tantæ solertia & fidelitate invigilare, ne harum aliquam vel hac sua culpa perdant, exemplo sibi non tantum in perpetuos conscientie morsus æternæque damnationis periculum, sed & Ecclesie, jacturam aliam ex alia deplorandum in modum sentienti, quam maxime pernicioso. Pro quo inprimis avertendo Jura nostra providentissime caverunt, interdictione in genere facta, ne Clerici secularibus se immisceant rebus atque negotiis, rubr. & tot. tit. x. Ne Cler. vel Mon. sec. neg. se immisc. C. Clerici, 15. & seq. x. de vit. & hon. Cler. Nov. 123. c. 6. ubi ipse Imperator Justinianus hanc reddit rationem; ne scilicet occasione secularium istorum negotiorum sanctis domibus damnum fiat, & sacra ministeria impediantur, quod & Apostolus Ep. 2. ad Timoth. 2. vers. 4. serio inculcare voluit, ibi: *nemo militans implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat, qui ipsum probavit: inprimis v. ne se implicet negotiis quæstuariis, d. c. pervenit. f. dist. 86. & suprac. 3. add. text. quod & Salvator noster factus ipso graviter prohibuit, qui ementes ac vendentes ex atrio templi binis vicibus expulisse legitur, Job. 2. vers. 15. Luc. 15. vers. 45. Carpz. Jurispr. Conf. l. 1. t. 5. d. 65. n. 4. seqq. Coincidit, quod cautum legitur in Ord. Consist. March. tit. 11. Die Pfarrhern sollen auch nicht Wucherer / geizig / noch keine Krämer / Händler / oder keine Bierchenker seyn / sondern ein Heisiger / oder Händler / weil er die Gedancken auffe Guth zu vermehren hat / keines Studirens und predigens mit Recht und Fleiß*

Geiß nicht worten fanz. ap. Brunnem. in *Jur. Eccles.* l. 2. c. 6. membr. 10. §. 6. Repeti potest & alia ratio ex capite justitiæ tum in ordine ad ea Civitatis commembra, quæ mercaturæ nomen dederunt, eamque ex professione sectantur, quibus, quæ jure speciali ac proprio debentur ex mercimoniis aut negotiationibus alimenta aut emolumenta, inique a Clericis talibus præoccupantur, quod in Jura Naturalia juxta & Civilia, & in specie in præceptum illud, quod suum cuique tribuendum, injungit, oppido incurrit. Id est, quod Imperatores, Honorius & Theodosius intendunt, dum in l. 3. C. de commerc. & merc. nobiles & honorum luce conspicuos a mercimoniis abstinere jubent, ex ratione, ut inter plebejos & negotiatores facilius sit emendi vendendique commercium: quod & Clerici negotiatione sua impediunt, dum eo modo sibi tribuunt, aut in suos derivant, quod aliorum est, & ex aliena jactura suas utilitates augere satagunt, quod in his ipsis multo magis ac in omnibus aliis nefandum atque illicitum haberi debet, l. 17. §. 4. ff. de instit. ad. l. 14. ff. d. cond. ind. l. 13. §. 7. ff. de injur. Late & venuste hanc in rem disserit Dn. Henr. Michael. Resp. 23. fere per tot.

Tum in ordine ad ipsam Remp. aut Civitatem, cujus felicitatem non parum turbat ordinum in ea confusio, quam & Clerici negotiari properantes, eoque in ipso ea, quæ sunt alterius ordinis, involantes omnino inducunt, statumque Reip. ita impeditum reddunt, ut efflorescere in suos beatitudinis gradus vix queat, nec conservari in ea, qua hæctenus stetit felicitate, quamdiu illi medendi nulla est copia, nullus Zelus. Ubi enim unusquisque suæ saltem utilitati intentus est, & alter ad se attrahit, quod cæterum est, qui corpus integrum erit? Recte judicante Cicero ne, l. 3. de offic. ille quidem alter ex eo citans, ad modicum tempus se bene habebit, ac totum corpus non potest non tandem male se habere, Mev. P. 2. d. 2. n. 8. Quo faciunt, quæ scripsimus cap. 2.

Quibus congemina sunt, rem elegantius illustrantia, quæ commentatur Petr. Gregor. Tholos. d. R. l. 4. c. 3. in pr. ibi: Quia tres ordines populi introducti, & distincti sunt, ut quemadmodum contrigii in sidiibus & imparibus tonis, harmonia & concensus ex diversis conditionibus sequeretur: prospiciendum est moderatorie harmonie, ne mutantur, aut confundantur, aut æquantur toni & status, ut & quilibet suum conservet locum & ordinem, quomodo & quo tempore oportet. Et porro in specie quod attinet ad Ordinem Clericalem, intra suos coarctandum limites, n. 4. ibi: Peccant & Principes in hac Ordinatione, dum Ecclesiastici extra suos si-

nes transferunt, & negotiis secularibus se immiscunt, aut seculares ad spiritualia & Ecclesiastica tractanda ex auctoritate proprii ordinis propevant, sicque miscentur sacra profanis, caelum terræ, superiora inferis, anima corpori. Quorum omnium remedium est, sese in proprium ordinem recipere, propria tractare & curare, ad hæc tamen opem sibi mutuo præbere, tanquam membra ejusd. Reip. Christianæ, in qua secularia egent spiritibus & spiritualia temporalibus, c. imperium. 5. Sc. quoniam idem 8. dist. 10. Et c. cum ad verum. 6. dist. 96. Reddenda, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, quæ Dei, Deo. Tunc n. universus Politicus & Divinus ordo confunditur, si sua cuique jurisdictione non servatur. Quæ ordinum vel saltem inter Clericos & Mercatores confusio illorum indecenti negotiatione inducta, Reip. detrimenti factis affert vel eo solo, quod libero commerciorum usus & exercitio non parum detrahat, dum mercatores, interceptam sibi ab aliis utilitatem cernentes, pertasi sapius redduntur laborum & periculorum subeundorum, a negotiatione inseparabilium, vid. Horat. l. 1. Od. 1. & vel segnius in posterum hanc suam professionem exercent, vel plane eam deferunt, aliena itidem sectantes, unde tanta utilitas in Remp. non redundat, quanta ex negotiationis recte attemptato exercitio in eam derivatur, quippe quæ civitatum non postremum est fundamentum, fulcrum atque subsidium, vid. supr. c. 1. ut & modo tradita ex l. 3. c. de commerc. Et in specie quod jus cerevisiæ coquendæ, e jusque commercium Nobilibus interdictum, easd. has rationes prohibitionis justificas reddunt Dd. quas & Curia sequuntur tum in Ordinationibus, tum in judiciis suis. vid. Rauchbar. p. 2. q. 12. n. 6. seqq. Berlich. dec. 31. per tot. ubi n. 6. ita: Nobilibus etiam non tam propter sordiditatem quam, & quidem principaliter, propter difficultatem commercii, perniciem & detrimentum, quod per hoc civitatibus & civibus insertur, jus cerevisiæ coquendæ interdictum. Befold. thes. pract. voc. Bierbrauen. ibi: cum vrbibus inde detrimentum inferatur, & civibus alimenta detrahantur, ac commercia minuantur.

Denique super adjiçienda venit & alia adminiculans quædam ratio ex capite *sustititæ extraordinariæ*, sive privilegii immunitatis, a non paucis oneribus hinc inde Clericis indulti. Quia enim a necessitate solvendi aut sustinendi omnia ea onera, tributa, vectigalia, aliasque exactiones, quibus alii cives & negotiatores obnoxii esse solent, singulariter non tantum in rebus Ecclesiæ, sed & propriis, sui que patrimonii, quas non negotiandi causa, sed in suam suorumque usum deferunt aut transmittunt, exempti deprehenduntur, l. 5. l. 22. C. d. SS. Eccl. l. 2. G.

de Episc. & Cler. Clem. Praesenti. 3. d. censib. c. Clericis, 7. de immum. Eccl. in 6. c. 4. & 7. x. eod. Tholof. in S. J. V. l. 3. c. 8. Guil. Durand. in spec. Jur. l. 4. p. 3. rubr. d. immum. Eccl. pag. 436. vid. omnino Ziegler. de Jur. Majest. lib. 2. c. 2. §. 15. & seqq. plurib. Excellent. Dn. D. Harprecht, Praeceptor meus etatem Devenerandus, conf. 23. num. 209. seq. plurib. ibid. catervatim adducti Dd. Excell. Dn. D. Schweder, Patronus meus omni honoris cultu etatem prosequendus, in jur. publ. part. spec. sect. 2. c. 12. num. 11. eamque exemptionem inter alia & ipsa sanctitas vitata, quam Clerici profitentur, urgere, Ziegl. d. tr. l. 3. c. 8. §. 2. in fin. juxta & ipsa hęc ratio prohibet negotiationis quaestuarie, aut exclusionis a lucris aut commodis, inde facile redigendis aut percipiendis suadere videtur, dum e contrario ubi mercimonia aliosve contractus lucrativos exercere praesumunt, eo privilegio indigni judicantur, & ad collectas, portoria, pedagia & similia onera perferenda adstringuntur, Durand. d. l. n. 2. Petr. Frider. Mind. d. proc. l. 2. c. 45. num. 56. Sixtin. de Regal. c. 41. n. 113. Tholof. de Rep. l. 3. c. 7. n. 48. Joh. Guierrez. de gabell. q. 93. n. 6. Ziegl. d. tr. l. 2. c. 8. §. 3. & ibid. alleg. plur. idque non immerito, quo, dum Laicorum vice uti malunt, eorum se implicant negotiis eorundem quoque hactenus experiantur fortunam, per ea, quae ex aliis latius firmat Klock. de contribut. c. 12. n. 253. seqq. Neque enim Clericis favendum est in eo, quo jura violant, prout negotiando omnino violant, per superius firmata, vid. Franc. de Zabarellis conf. 12. Et in aliis exemtis, tanquam aequissimum laudat & urget Comitio. Ratib. de A. 1654. P. 5. p. 405. in. f. & seq. init. ibi: Ist aber diese Clausula dabey / daß Sie allerseits solcher Immunitäten und Privilegien nur genießten sollen / als lange sie keiner Wirthschafft sich gebrauchen: Wieviel weniger gelthen denn der Comitum Palatinorum, exemtorum & aliorum libertinorum privilegia, im Fall die / zumahl in den Städten sich der Wirth- und Rauffmanschafft nicht enthalten / und sonst den Bürgerlichen Commoditäten genießten; hergegen aber keine Bürgerlichen onera wollen tragen helfen / cum tamen nihil magis naturale sit, quam ut is, qui sentit commodum, sentiat etiam incommodum. Et justum in simili inter Ministros Regios & Senatum Civitatis Wolgast. pronunciat Summum Tribunal Regium Wisnar. apud Mev. p. 3. d. 321. n. 3. seqq. plur. Ubi & in fine praedictum subiectum ita; Und dabey erkannt / daß 2c. Appellati, so weit sie burgerliche Nahrung treiben / auch Bürgerliche onera zu tragen schuldig. 1c. Et est omnino tralaticium, quod privilegium, ob personae qualitatem indul-

tum, cessat, remota vel alterata personæ conditione, Cothm. Resp. Acad. 21. n. 1. § 17. Mev. p. 3. d. 158. per tot. ubi, quod etiam in Clericis civilia negotia exercentibus, die Bürgerliche Nahrung treiben / vel maxime id attendi debeat.

Exinde haud ambigendum videtur, quin eadem ista pietas, idemque affectus in religionem sanctissimus, qui eam Clericis conciliavit immunitatem, eam prohibitionem quoque hoc lubentius amplexatus fuerit, tanquam justitiae & æquitati omnino conformem, vel saltem ex hoc respectu, ne alii cives isto privilegii prætexu & extensione ad alia, quam ad quæ concessum fuit, negotia nimium læderentur, ipsaque cum aliorum injuria locupletarentur, quod æquitati & juri naturæ, uti in omnibus & singulis personis aliis omnino adversum est, l. 206. ff. de reg. jur. desunt. ex l. 8. §. 22. f. de transact. l. 14. ff. d. condit. indeb. c. locupletari 48. d. reg. jur. in 6. ita & sine dubio maxime etiam in personis Ecclesiasticis, quas vitæ sanctitas & innocua vivendi ratio præ aliis ornare debet, rigidior ejus debet esse observantia, l. 20. c. de Episc. & Cler. Dyn. Muxel, ad d. c. 48. d. R. l. in 6.

CAP. IV.

Regulam hanc prohibitivam per ampliationes suas ulterius explicans.

Hæc hætenus proposita & confirmata Juris regula, quæ negotiationem quæstuariam in personis Clericorum, illicitam plane reddit & indecoram, procedit omnino

1.) In Clericis tam inferioris quam superioris Ordinis omnibus & singulis sine exceptione aut distinctione qualis qualis præeminentiæ, dignitatis aut conditionis, c. 3. dist. 88. ibi: *Episcopus aut Presbyter, aut Diaconus nequaquam seculares curas assumat: & non tantum in his, qui in sacris Ordinibus constituti & beneficiati, sed & qui in minoribus sunt.* Nam & his omnis negotiatio ex causa cupiditatis, non necessitatis, vel alterius utilitatis & honestatis, prohibetur, tanquam illicita, vid. omnino Redoan. de spol. Eccles. qu. 2. n. 55. seqq. junctis iis, quæ superius c. 3. jam observavimus.

2.) In Clericis uti Pontificiis, ita & Evangelicis. Utrobique enim eadem militant rationes, stringunt & eadem Jurium Constitutiones. &

noviores quoque Ecclesiasticæ Ordinationes, per ea, quæ a Dn. Lincker, de Cler. Artif. cap. ult. per tot. & a nobis supra d. c. 3. tradita leguntur.

3.) In Clericis non tantum sigilkatim, & in individuo consideratis, sed & in certo aliquo corpore aut collegio unitis. Henning. Goden, conf. 9. n. 5. ubi, quod de Clericis & Ecclesiasticis personis dicitur, quod negotiari non debeant, idem & de Ecclesiis ipsis pronunciat, quod nec iis negotiari fas sit. Et quidni negotiationis istius prohibitio fringeret quoque Collegia Ecclesiastica, Monasteria & similia? Certe dum prohibitio ista generalissime plane facta est, adeo ut expressissimis dicatur, quod nulli Clericorum liceat negotiari, tabernam aut ergasterium habere, c. 3. dist. 44. c. 1. dist. 88, quid non fringeret Monasteria & Collegia Ecclesiastica integra, in quibus peccatum tanto conspectius esset & reprobatione severiore tanto dignius, quanto majori numero & scandalo tot salutares Constitutiones turmatim quasi prostratirent, aut circumvenire satagerent, honestatis & justitiæ regulis plane neglectis, aut susque deque habitis: in quod graviore quadam censura recte invehit Tholos. d. Rep. l. 13. c. 16. n. 2. § 3. verbis, *præc. c. 3. jam adductis*. Et certe cum Monasteria ex primæva institutione Oratoria esse debeant, & seminaria virtutum, male convertuntur in tabernas mercantiles, cerevisiarias aut vinarias, quibus ut plurimum accidit, ut fiant seminaria vitiorum & flagitiorum, c. 2. dist. 88. in fin. ibi: quoniam domus DEI, domus orationis & esse & dici debet: ne per officia negotiationis sit latronum spelunca, Zabarell. in Clem. 1. de vit. & bon. Cler. Eberhard. Speckhan. Cent. 2. cl. 1. g. 2. num. 29. & in opprobrium ipsorum Clericorum convertantur: Woraus grosse Nothenuß der Kirchen und ihnen den Pfarrern mehrmahls großer Schimpf/ & Pott/ Gefahr/ Nachtheil und Schaden erfolgt: derowegen es keinem Kirchen-Diener gestattet/ ut loquitur Ord. Eccl. Elect. Sax. tit. 16. ap. Ziegl. de jur. Maj. d. l. 1. c. 41. §. 19. quod tam indecens est, ac injustum, ex rationibus, superius quoad prohibitionem singulorum Clericorum deductis. Uti enim Clericis interdictum est, tabernas camporiaras ingredi, c. Clerici, C. non oportet, dist. 44. Pavin. de visitat. quest. 9. p. 2. num. 58. Tholos. in S. J. V. l. 39. c. 7. n. 4. § 8. ita multo magis interdictum censei oportet in ædibus suis, maxime parochialibus, aut monasteriis eas instituire, & poculum intemperantiæ lurconibus præbere, Brunnem. in jur. Eccl. l. 2. c. 6. m. 10. n. 4. Sim. Pistor. Conf. 3. q. 2. n. 13. Speckhan. d. l. n. 27. ibi: Weil den Geistlichen verboten/

botten / daß sie nicht sollen in öffentliche Schenck-Häuser gehen : So ist
 um so mehr verboten zu achten / in ihren Häusern Bier oder Wein zu
 schencken / Zech zu halten / und Gäste zu setzen. Coincidit, quod hac in
 re disponitur, in der gemeinen Landts-Ordnung Ober- und Nider-Ba-
 yern / de An. 1516. P. 4. rubr. Vom Schencken in den Pfarr-Hö-
 fen. S. Nachdem ibi: nachdem sich etliche Pfarrer in ihren Pfarr-
 Höfen / zu schencken / auch verdingte Mahl zu halten / und Wein um das
 Geld / auffser ihren Pfarrhöfen zu geben / und zu verkaufen / unterste-
 hen / das dann den Ehehaftten und Schencken auf dem Lande zum Ab-
 bruch und Nachtheil reicht / auch wider Gesetz und Ordnung geistlicher
 Rechte ist. Ist hierauff unser ernstliche Meynung / daß solches den Pfar-
 rern in unserm Lande nicht gestattet werden soll. *Deprehendimus ex-
 inde vel hodiernum haud raro, ubi a negotiatione quaestuarium aut facul-
 tate contractuum aliquem ineundi, Clerici, sive simpliciter, sive cer-
 to saltem respectu prohibentur, & Monasteria aliave Collegia Eccle-
 siastica & privilegiata de cetero, insimul quoque prohibita, veluti in-
 rerum immobilium coemptione, uti hinc inde in Clericorum personis;
 ita & in Collegiis & Corporibus Clericalibus aut piis impermissa & in-
 terdict. v. Hoch. S. Wier. II. p. 1. t. 9. f. Ferner sollen. p. 267. ibi:
 Ferner soll den Armen-Küsten / Epitälern und dergleichen Häusern nicht
 gestattet werden / unser erl. Interthanen liegende Güter Kauffs- oder Zausch-
 weise oder auf andere Wege an sich zu bringen / und zu behalten. Ratio-
 nem reddunt Besold. & Lindenspür. ad O. P. W. p. 83. n. 5. § 6. quia
 tam personalibus, quam etiam haud raro patrimonialibus functionibus
 sese subtrahere solent. B. Dn. Laurerb. in Coll. Theor. pract. tit. d. C. E. V.
 S. 13. add. Dn. Pagenstech. in Sicil. ad Schütz. comp. Laurerb. manip. 2.
 ad d. t.*

In specie vero in Civitate Patria Ratisponensis insigni e jus rei exem-
 plum occurrit in facultate tabernæ cujusd. cauponariæ in monasteriis
 aut habitationibus Clericalibus libere instituendæ aut exercendæ, Cle-
 ricis in universum omnibus & singulis, qua talibus omnino denegata,
 transactione, uti super variis aliis articulis, ita & super hoc inter Cle-
 rum & Magistratum illius loci, Anno 1484. inita, & Anno 1654. de-
 nuo iterata, & autoritate Invictissimi Imperatoris Ferdinandi III. con-
 firmata, in qua, utut non pauca etiam in favorem Cleri conce-
 decent, attamen & inter ea, quæ statum Clericalem vel maxime de-
 gunt, adeoque rectissime inhibenda, & hoc prohibitum le-
 guntur, ne loca sedendi ad computandum Laicis permittant,
 aliave

aliave faciant, quæ cauponibus quidem, Clericis tamen nullatenus conveniunt, verbis hanc in rem ita conceptis: Doch werde fürkornmen oder verhütet / daß die Geiſtlichkeit / weder Inwohnern noch Aufwohnern / ſo nicht geweiheete Perſohnen ſind / ſtaat zu ſißen / zu trincken / oder Zech zu machen / nicht zu laſſen / auch zu ſolchem Tiſch oder Tafel nicht halten / koche Speiße oder Nahrung den Weinkauffern nicht reichen noch nichts anders zu laſſen oder geſtaaten / Das in Gaſthäuſern und offenen Tafernen den Trinckern oder Mit-Zechern gewöhnlich geſtaattet wird.

4.) Haec tenus tradita etiam adeo vera sunt, ut Clerici *ne quidem per inſitorem aut alium*, five cauponariam, five quamcunque aliam quaestuosam negotiationem exercere queant. Eo ipso enim dum Clericis generaliter & simpliciter prohibitum est negotiari, & negotiationis lucrum sectari, prohibitum etiam est per alios id efficere, tum (1.) Propter communem illam Juris & Canonici & Civilis regulam, qua qui facit quid per alium, perinde est, ac si faciat per semetipsum. *c. Quisfacit, 72. d. R. J. in 6. l. 5. §. 3. ff. de admin. & peric. tit. l. 71. §. 5. ff. de A. vel O. H. Dyn. ad d. c. 72. & ex eo Joh. Rudinger. sing. obs. cent. 2. Obs. 9. in verb.* Durch sich selbst oder die seinen / ubi pluribus exemplis dictam regulam illustrant & firman: Tum (2.) ex ratione indecentiæ respectu status Clericalis, æque militante in Clerico per alium, ac per semetipsum negociante: Tum & (3.) ex ratione impedimenti, in ordine ad functiones Ecclesiasticas, non minus ex negotiatione per alium metuendi, cum & hæc animum Clerici distrahat atque occupet tum cogitationibus futuri eventus, ac luci desiderio, & communicatione socii frequentiori circa materiam societatis, & modum exercendi, tum etiam in rationibus & comparationibus faciendis, quæ non possunt non animum avertere, ab Ecclesiæ debita divinorum consideratione. Tum denique (4.) ex ratione justitiæ, concernentis interesse Collegii mercatorum, & integræ Civitatis, quod vertitur in eo, ne Ordines confundantur, & quod alterius est, ab alio præripiatur: ut adeo eadem fere ratio prohibitionis concurrat in Clerico negociante per alium, quam per semetipsum, uti hoc pluribus ostendit, atque eo fere modo confirmat Joh. Gutierrez. *tr. de gabell. quest. 63. num. 30. seqq.* Ludov. Molina, *de J. & J. tr. 2. de contrah. d. 342. num. 13.* Speckhan, *d. Cent. 2. cl. 1. quest. 2. num. 24.* Sim. Pistor. *conf. 3. quest. 2. n. 14.* Ziegler. *de Jur. Majest. l. 1. c. 41. §. 13. in f. Franc. Pfeil. cent. 2. conf. 202, num. 97. seq.* Johan. Nolden. *de stat. Nobil. Civ. c. 22. n. 113. seqq.*

segg. Klock. de Contribut. c. 12. num. 163. Dn. a Gölniz. d. reg. vedig. jur. cap. 3. n. 33. B. Dn. Lauterbach. in Colleg. Theor. pract. tit. de instit. art. 5. 7. ubi in genere docet, quod quicumque negotiationem quæstuariam exercere prohibentur, illi nec per institorem negotiari possint. arg. l. 46 ff. de C. E. V. l. 2. §. 1. ff. de administ. rer. ad Civit. pert. cum etiam illi, qui per institores mercantur sive negotiantur, mercatores & negotiatores dicantur, Alexand. 7. cons. 193. num. 4. Dn. Stryck. in not. ad Schütz. de tit. in. S. qui exemplificant etiam in Clericis: quamvis hic addat, quod moribus multarum Provinciarum dedecori memini reputetur, per institores exercere mercaturam. Menoch. d. A. J. Q. l. 2. cent. 5. cas. 459. num. 1. seq. usque ad fin. ubi generalem istam Juris regulam; Qui per se actum gerere atque conficere non potest, nec etiam id potest per interpositam personam; non tantum proponit, sed & pluribus roborat fundamentis atque exemplis.

Dantur quidem; qui hac in parte dissentiunt, arbitantes, nefas haud esse Clericis & rhegiosis, negotiari per alios, tradendo pecunias consanguineo, ut ipsorum loco negotietur: aut ineundo societatem cum alio, vel locando redditus beneficii, aut aliud aliquid cum aliis negotiando ita ut ipsi totam operam & industriam adhibeant; aut saltem Clericos hoc pacto excusandos esse, his innixi rationibus, 1.) quod cesset hoc modo ratio prohibitionis, cum negotiatio per alium, Clericorum animum non occupet aut distrahat, & modo pecunia ad licitam traditionem negotiationem, peccata, quæ commiserit is, per quem fit negotiatio, Clerico non imputentur.

2.) Quod jura solum videantur prohibere personæ Ecclesiasticæ negotiationem per propriam personam, in Clement. 1. de vit. & hon. Cler.

3.) Quod tanquam de relicta dicatur, Canonicos habuisse stallos publicos, in quibus carnes incidebant, in c. significante. x. de appellat. quemadmodum eam sententiam propugnant Joh. de Medina, C. restitut. quest. 30. art. 2. hujusque opinionem, ipso non citato, mire probare, Arragon. de jur. quest. 72. art. 4. vers. Sed dubitabit. pag. 644. & in eo convenire, Dd. communiter, peccatum esse, Clericos Monachos per se ipsos negotiationem merè lucrativam exercere, testatur Gutierrez. d. gabell. d. quest. 93. num. 29. post alios Tiraquel. tr. de Nobil. cap. 27. num. 7. 8. & segg. Alciat. ad l. Mercis. 207. ff. d. P. S. num.

num. 16. § 17. Strach. de Mercat. p. 1. num. 66. cum quibus etiam sentire videtur Brunnem. ad l. 7. ff. de instit. act. qui eam generaliter propositam Quæstionem: An prohibitus mercari, possit institorem constituere? distinctione expediendam censet; scilicet an quis prohibitus sit 1.) ob delictum, an 2.) ob interesse tertii, nempe Collegii Mercatorum vel Civitatum, an 3.) ob dignitatem personæ exercentis: & in casu 1. & 2. negat, in casu v. 3. affirmat, posse scil. prohibitum per institorem mercaturam exercere, & pro hoc probando præter l. 9. C. ad L. Jul. d. adult. allegat Clem. 1. de vit. § bon. Cler. superius allegatam, qua ipsa contrariam hanc sententiam modo citat. dissent. defenditatum eunt.

Hæc & id genus alia tamen tanti non sunt, ut a priori loco adducta veriori sententia dimovere quem possint. Ex rationibus enim pro hac adductis, non tantum fundatior ipsa redditur; sed & contraria potior rem partem eliditur.

Frustra enim objicitur 1.) quod negotiatio per alium, Clerici animam non diffrat; cum ratio decidendi 2.) contrarium satis superque evincat.

Nec probat 2.) quod probare debet, text. in Clem. 1. de vit. § bon. Cler. quamvis enim Pontifex ibi expresse loquatur de Clericis, officium tabernariorum publice & personaliter exercentibus; inde tamen male inferitur, quod ideo Clerici occulte & per alium illud officium exercere queant, quippe quod incurrit in tot textus, omnem quæstuosam negotiationem Clericis, indistincte & indefinite inhibentes: recte autem hoc exinde deducitur, quod si Clerici officium illud tabernariorum publice & personaliter non exercent, Episcopus severitate illius Clementinæ uti non possit, nec locum habeat pœna amissionis privilegiorum, d. Clem. interminata: uti secundum Glossam ad verbum, publice, recte ita judicat Speckhan. d. qu. 2. num. 24. addens, quod omnes eam ibi sequantur. Sim. Pistor. conf. 3. num. 14. quod & proportionatæ justitiæ ratio exigit, ut remissior ibi sit animadversio, ubi remissior culpa; nec sequitur, remissius ex hisce circumstantiis hoc in casu est peccatum, quod severiori ista coercitione dignum non est; ergo plane non est peccatum, aut licitum hoc ipso est factum, sive, utut culpa lethalis non sit, per alios ita negotiari, aliquid tamen fœditatis atque indecentiæ in ea negotiatione intervenit ratione status, quando scilicet circumstantia nulla adesset, quæ illam excusaret, quo circa improbandam & eam esse, quantum ex se, rectissime judicant Molin. d. l. n. 13. Gutierrez. d. l.

d. l. *num.* 30. & agnoscit quoque hoc ipsum Tiraq. licet alias dissen-
 tiens, dum d. l. n. 13. scribit; non tamen omnino vacare culpa, qui
 & hujusmodi artes prohibitas, per alium exercet. Farinac. *fragm. crim.*
 p. 1. lit. C. *num.* 136. ubi, quod Dd. ita communiter teneant, & pœnam
 arbitrariam locum invenire, recte cenfet *num.* 137.

Nec aliud evincit 3.) text. in c. *significante* 569. x. de *appellation.*
quia stalli, de quibus ibi sermo, non sunt, nisi domus quædam publi-
 cæ, quas habere Clericis aut Religiosis nefas non est, ita ut eas aliis lo-
 care possint, vel ad carnes vendendas, vel ad alia negotia in illis exer-
 cenda, ad reditus inde percipiendos. Molin. *dict. dissertation.* 342. n.
 13. *in fine.* Neque vero distinguendum sententia, quam tenet Brun-
 nem d. l. rem in nostro quidem casu satis feliciter expedit, cum non
 sola & unica causa prohibitionis sit dignitas ista Clericalis, & sancti-
 monia vitæ, in Clericorum personis quæ requiritur & præsupponitur,
 sed & simul ratio justitiæ in ordine ad Ecclesiam, Remp., & alios con-
 civices, quorum omnium interesse in eo vertitur, ne Clerici ad se per-
 trahant, quod illorum proprium esse debebat. Quomodo in simili ca-
 su negotiationis cerevisiaræ, tabernariæ aut cauponariæ, Nobilibus
 interdictæ, & ideo nec per infortunios ab iisdem exercendæ, consulen-
 do decidit Fr. Pfeil. *cons.* 202. *num.* 97. ibi: Ob gleich A. mit ihren
 Händen nicht malzen / brauen / schencken / und verkauffen / so wollen sie
 dennoch zu ihren Nutzen und Vortheil ihr Dienst-Gesind darauf halten /
 und ihren Schencken und Untersassen die Bier aufflegen / und also / durch
 die ihren malzen / brauen / schencken / und verkauffen / und also Kauff
 Bier-Handthierung treiben / welches dann eben sowol zu ihrem Vortheil
 gerichtet / und den Untersassen und Nachbarn zu Nachtheil und Abbruch
 ihrer Frey- und Gerechtigkeit gerichtet / und demnach eben sowol verbot-
 ten / als thäten sie alles selbst mit eigenen Händen / nachdeme sie es durch
 andere thun / und das Aufsehen haben / und eben ihnen fürnehmlich der
 Handel gilt. c. hancque suam decisionem ratiocinando æque in exem-
 plis Clericorum, ac Militum, atque Nobilium ulterius confirmat, quod
 hac in re non de personarum qualitate aut existimatione tantum agatur,
 nec censendum sit, Legislatores nostros solo Nobilitatis, ad honorem
 Imperii comparata, decore permotos, interdictionem eam fecisse,
 sed cum primis etiam plebejorum & negotiatorum præjudicio, uti in
 l. *Nobiliores*, 3. C. de *commerc.* ipsa verba contestantur: & in militari
 prædicorum conductione prohibita, non solam personarum militarium
 conditionem, sed & vicinorum considerari incommodum & præjudi-
 cium

cium, *L. 31. l. f. C. loc. conducti.* quod quia non minus generatur, quando per servulos suos aut conductitias operas, quam si manibus suis Nobiles, milites, aut similes prohibiti talia faciant, inde eadem æquitatis ratio utrobique eand. juris dispositionem urget, *L. 32. pr. ff. ad L. Aq. cum aliis similibus. Pfeil. d. l. n. 93.*

Idem juris obtinet (5.) & in eo casu, quando Clericus negotiationem quandam illicitam exercet non in suam utilitatem, sed pro commodo & utilitate domini, cui servit; in hoc enim respectus non habetur ad eum, cujus causa agitur, aut cujus interest; sed ad eum solum, qui talia officia exercet. Diaz, in *pract. crim. c. 69. m. 1. vers. Et advertet. Farin. fragm. crim. p. 1. lit. C. n. 128.*

Nec interest (6.) quibus in rebus lucri faciendi gratia negotientur Clerici, an in mobilibus, & iis rebus, quæ mercis nomine, strictè loquendo, veniunt, aut in quas mercatura proprie cadit, Tusch. *lit. M. concl. 205. num. 4.* an immobilibus, in quas mercatura non cadit, a nundinis ad nundinas quæ exportari & importari non possunt: vid. *L. 66. ff. d. r. s. & ibid. Gædd.* Utrunque enim illicita illis est negotiatio, adeo ut si lucri faciendi gratia fundum emissent, ut eum revenderent, hæc ipsa emtio venditio in prohibitionem jurium nostrorum omnino incurreret. Lassart. *d. decim. vend. c. 19. n. 88.* Gutierrez. *d. gab. q. 93. n. 46.*

Nec interest (7.) quoad illas res mercantiles aut venalitiarias, cujuscunque sint generis aut conditionis, sive sint natæ, sive ex natis factæ, & in aliam speciem aut formam mercimonii exercendæ & lucri captandi gratia transmutatæ, & eum in finem, sive in naturali sua existentia & essentia, prout natura eas formavit & prodidit, veluti frumentum, pira, poma, lana, similesve alii fructus naturales, sive prout artificis aut opificio compositæ, confectæ aut transformatæ existunt, quæstus exercendi ergo [secus, si in alium finem licitum, de quo capit. seq.] vendantur, aliove lucrativo modo distrahantur. Utroque etenim modo negotiatio Clericis interdicta & indecora exercetur. Unde, quod attinet ad res prioris generis, non licet Clericis ejusmodi res, e. gr. fruges coemere, ut revendant, lucrum ex cariori revenditione sectaturi. Esset enim hæc ipsa negotiatio mere lucrativa ipsis omnino prohibita. Hos in his rebus non attendendum est, an plane eadem, veluti si Clericus arietes aut fues emeret, ad eos pinguiores revendendos, negotiationis & lucri causa, Licet enim operam suam atque

atque industriam conferat, ut pinguiores atque pretiosiores efficiat, quia tamen nullum in hoc artificium exercet, nec mutata, sed potius integra forma, qua emit, licet majores aut pinguiores vendit, sane hoc in casu animalis ita pinguioris aut majoris effecti non minus, ac in illo casu, animalis ejusdem, ut emti, ita statim revenditi, pro mera negotiatione reputandum est, ob studium & avaritiam lucrandi, Clericis penitus illicita, Gutierrez. *ir. de gab. qu. 93. num. 52.* Secus autem si res habet, ubi artificio, opera & industria ipsius Clerici, res quidem in alias species non commutantur, instructiores tamen & cultiores, ita, ut hac ratione quasi quodammodo transformate, aliaque esse videantur, redditæ revenduntur, veluti si Clericus mulam aut æquum rudem emeret, ut cultiorem aut instructiorem iterum venderet; hoc in casu Clericus non pro negotiatore aut mercatore haberi debet, sed pro artifice, quia rem illam, quam emit, industria sua mutata ac meliorem revendit, eoque ipso non tam negotiari, quam potius artem exercere dicitur, Molin. *d. J. S. J. tr. 2. d. 342. n. fin. Gutierrez. d. l. n. 51.* ubi hunc casum quotidianum vocat, Strach. *d. mercat. p. 1. n. 53.* Domin. de Sanct. Gemin. *in c. quanquam d. censib. in 6. num. 10.* quod Clericis non est prohibitum, c. 3. & c. 4. *dist. 91.* Linck. *d. Cler. artif. S. negot. c. 2. num. 4. S. seqq.* Feder. Sen. *conf. 207. num. 3.* Strach. & modo alleg. *dd. ll.*

Quod attinet ad res posterioris generis, quæ sc. ex aliis rebus conficiuntur & specificantur, regulare quidem est, quod ad negotiationem Clericis interdictam non pertineant, quando non eadem, prout natæ ac emtæ, sed demum specificatione quad. alteratæ, aut in aliam formam commutatæ venduntur. Actus enim hic artificis potius est, quam negotiatoris proprius, Clericis exinde permissus. *c. ejiciens. 11. dist. 88.* Card. Tusch. *lit. M. concl. 205. S. modo cit. Dd.* Attamen si solius quaestus faciendæ ergo & in finem per viam & modum negotiationis exercendæ tales res, utut ex fundis propriis natæ, a Clericis ita præparantur, transformantur, & dividuntur, hoc respectu quin incidunt in negotiationem, Clericis prohibitam: non est, quod ambigamus: uti in simili decidit Franc. Pfeil *conf. 202. num. 96.* ibi: Ob gleich dieß nicht fremdd Getreid / oder Bier / kauffen / verbrauen / und verhandlen / so wollen sie gleichwol ihr Getreid / nicht / wie es ihnen gewachsen / oder sonst einkommen ist / verkaufen / sondern auff den Kauff vermalzen / verbrauen / Bierschencen / und verkaufen lassen / und also NB. des Malzens und Brauens Handthierung / Gewinn und

Vortheil suchen: Solcher der gemeinen Bürgerschaft versäglichet und nachtheiliger Gesuch und Genetz Bürgerlichen Gewerb und Handthierung ist dem Adel (und aus eben der Ursach der Geistlichkeit) auch verboten / und nicht allein die bloße Kramerey und Kauffmannschafft. Et recte quidem, quia hoc nihil aliud est, quam artis braxatoriz, tabernæ aut cauponæ cerevisiariz exercitium profiteri, quod mechanicum est, & certo respectu inter viles artes ac negotiationes, Clericis perinde ac Nobilibus non convenientes, computatur; per *supr. tradita*. Eadem ratione si Clericus ex lana de redditibus sui beneficii aut gregum suorum pannos, quos vendat, per famulos suos, per operarios atque artifices ad id conductos, conficeret, actus hic, quia multum forditatis atque indecentiz, ratione status Clericalis secum vehit & alit, juxta & aliaz prohibitionis rationes concurrunt, perinde ac quando societatem negotiatoriam cum aliis, in personis Clericorum itidem pro illicita habitam, *vid. supra scripta*, inisse dicitur, & quia non nisi per modum negotiatoribus proprium expeditur, ad solum artificium, in Clericis alias non improbatum, nullatenus, quippe quod saltem in propria persona, non autem per interpositam, exercetur, *l. f. ff. de excus. Linck. d. l. n. 2. 16. Lassart. d. dec. vend. c. 19. num. 76.* sed ad negotiationem, Clericis interdictam referri debet. *Lassart. d. l. c. 19. num. 86. Molin. d. D. 342. num. 6. circ. fin. Gutierrez. d. l. num. 38.* Multo magis hoc obtinet, si Clericus lanas emeret, non ut ipse operetur, sed ut impensis suis ex mercenariorum & opificum industria aut labore pannos efficeret, postea dividendos lucri faciendi causa: vel uvas coemeret, & per famulos suos, aut per alias personas, huic rei aptas, & ad id conductas, vinum inde conficeret, deinde iterum venditurus, lucri quarendi ergo. Nam & hoc modo negotiatorem omnino agit, non artificem, cum nulla ejus ipsius hic versetur industria, saltem considerabilis: post Sylvestr. in *Summa verb. Excommunicatio. 9. v. 21. n. 46. Lassart. d. l. num. 67. Molin. d. l. Gutierrez. d. l. n. 53.*

Nec interest (8.) an mediante *emitione venditione*, an alio quocumque *lucroso contractu*, puta, locatione, conductionis, Clericus rem aliquam sibi comparavit, ut venditurus eandem lucraretur, v. gr. si Clericus agros alienos conduceret, quos per operarios suos coleret, ut ex fructuum inde perceptorum venditione ditaretur. Nam & in hoc casu, licet fructus ex semine ipsius nascantur, atque eo ipso, quod recipiuntur, ad ipsum jure domini pertineant, tamen illicitæ negotiationis species hic intervenit, quia Clericum non decet, agros alienos conducere,

re, & per operarios eos colere, fructusque colligere, ut eos lucrâ causâ vendat. c. 1. *Ne Cler. vel Mon.* Molin. d. D. 342. *mm.* 7. Similiter si ovium fructus conduceret, ut caseum aut lanam, ex eis provenientia, opera & industria famulorum, vel aliorum, ad id conductorum, vendat lucrâ faciendi causa, negotiari omnino videtur; quia nulla hic versatur industria Clerici, quæ possit in artificium imputari. Gutierrez. d. l. *mm.* 63.

Nec interest (9.) an rem, quomodocunque mercimonii exercendi ergo sibi quæsitam, eundem in finem *rursus distrahat, venditione, an locatione, permutatione*, similive alio contractu. Unde si Clericus jumenta emeret, solummodo eum in finem, ut aliis ea pro certa mercede locet, genus omnino est negotiationis, adeoque ipsi illicitum. Molin. d. J. S. J. d. disp. 742. *in fin.* Idem juris est, si agros alienos conduceret, ut fructus inde perceptos distrahendo lucraretur, eosque non venderet, sed *permutando alienaret*. Quid interest enim, an hoc vel illo modo, lucro inhiet, & negotiationem secleretur? Nullo pacto enim Clerici negotiari debent. Sunt enim, vel saltem esse debent militiæ celestis milites. Petr. de Antibol. d. *muner.* §. 4. n. 20. Molin. d. l. n. 7. Strach. de mercat. p. 1. n. 48. ubi, quod is, qui agris colendis, quæstus causa, operam dat, non quidem mercator, attamen negotiator dici queat, per l. §. 2. ff. de *inst. ad.* add. Joh. Georg. Simon. de Mercat. c. 1. §. 1. ubi, quod duo isti contractus, emtio & permutatio, mercaturæ essentiam ingredientur, iisdemque ceu fulcris hæc ipsa innitatur.

Nec interest (10.) Clericus an *ad grossum, an ad minutum* vendat: v. gr. Ob er das Bier den Wein, *Saß*, weise verkaufft, oder Maasweise auszuwechse. Utroque enim modo negotiatur, & minutim quidem majori cum dedecore, cum *grossarii illi*, aut solidarii, honoratiori mercatorum appellatione veniant; *Minutarii* vero hi, qui a mercatoribus minutim emere, & ita revendere solent, & exinde mangones, aut venalitarii audiunt, in L. 207. ff. d. V. S. propolz alias vocitati, die *Auffkauffers Fürkauffers* vid. congesta ap. Excell. Dn. Præsid. d. *propol. th. 1. §. 4. circ. fin.* inter viles personas omnimodo relati, justisque pœnis ob crimen flagellatæ annonæ merito obnoxii, Dn. Præf. d. *diff. th. 17.* Quo maxime pertinet illud Ciceronis: Mercatura siquidem, si tenuis est, sordida est putanda; si magna & copiosa, multa undiq; opportans, multisq; sine varietate impertiens, non est admodum vituperanda: Atque etiam si satiata quaestu, vel contenta potius, ut sæpe ex alto in portum, ex ipso porto in agros

agros possessionesque contulerit, videtur jure optimo posse laudari. Proinde cum omnis negotiatio Clericis interdicta, etiam sine dubio ea, quæ in mensura minuta exerceri solet, & eo ipso, quod ea inhibita, quæ cum averfione fit, aut grossariis est propria, etiam, & multo magis illicita illis erit & prohibita, quæ minutatim, ad ulnam, pondus, mensuram, fieri solet. Quicquid enim juris est in toto, quæ totum; idem juris est in parte, quæ partem: Uti in casu converso negotiationis, in vinis vel frumentis suæ præbendæ Clericis permiffa ex eadem ratione ita; Si possunt sine gabellæ solutione, vinum suum vendere ad grossum; possunt etiam vendere ad minutum; argumentantur, & ad eam quaestionem; An Clerici possint vendere, aut vendifacere, vinum ad minutum, sicut ad grossum sine solutione gabellæ? affirmative respondet Bertachin, *d. gab. part. 7. pr. num. 18.* Jul. Ferret, *d. gab. num. 436.* Etsi prohibitum est id, quod honestatem minus lædere videtur, multo magis prohibitum censei debet, quod honestati magis est inimicum, aut cum majori sit indecentia, atque scandalo. *arg. c. cum illorum, 32. x. d. sent. excomm.* ibi: *cum majora intelligantur illis prohibita, quibus vetita sunt minora.* Et ita quoque inter Clerum & Senatum Civitatis Patriæ Ratisponensis res transactione disertissimis definita est, uti testantur verba desuper erecti Recessus de A. 1654. §. 11. ibi: *So viel nun Eilffens das andere membrum commissionis, benanntlich das streitige Bierausfchencen belanget: So bleibet es erstlich nochmahls bey dem in Anno 1484. getroffenen Vergleich / und ist dabey der Passus des Bierausfchencens / mit beyder Theil Belieben und Genehmhalten / dahin gestellet und vermittelt worden / das zwar die Geistlichen inagesamth / und deren Angehörige sich des Bierverkauffs / NB. sowohl Faß als Maßweiß / ins künfftig gänzlich enthalten /c.* Et in ipsis modo citatis Compactatis: §. *Ut omnes &c.* ubi Ecclesiasticis personis venditio vinorum, ex redditibus & beneficiis Ecclesiasticis perceptorum, statis anni temporibus permiffa est; diserte hoc exprimitur, quod licentia esse debeat, ea *tam in grossa, quam minuta quacunque mensura* omnibus hominibus, tam incolis civitatis, quam forensibus, vendendi atque pincernandi; Et in §. *Quocirca seqq.* ubi illa facultas & ad determinatum illud trium mensum spatium, & elapso hoc ad certa subiecta certo modo restringitur, hæc distinctio insinuat, quod scilicet post lapsum illius temporis licitum eis esse non debeat, vina sua vendere *incolis civitatis laicis, in aliqua mensura minuta*, personis tamen *Ecclesiasticis*, nec non *forensibus* sub quacunque mensura, grossa, aut minuta, per totum annum. Nec

Nec mutat (11) regulam istam prohibitivam, etsi Clericus res suas venales viliori & æquiori vendere pretio discipiant, ac communitè valent: tum quia regulariter ab omni negotiatione & commerciis secularibus abstinere jubentur Clerici, in c. Clerici. 15. x. de vit. & bon. Cler. Quo in textu, pro adstruenda universali ea inhibitione duo observare licet: (1.) indefinitam istam prohibitionem, dum simpliciter dicitur: Clerici officia vel commercia secularia non exercent: quæ æquipollet interdictioni universali arg. l. 24. ff. d. S. P. V. l. 43. l. 44. ff. de legat. 2. & plurimorum aliorum text. congestorum a Barbof. in thes. loc. comm. l. 9. c. 37. Et (2.) ulteriorem indefinitæ istius declarationem, in verbis: maxime inhonestæ: ubi particula ista implicativa, maxime, implicat casum magis dubitabilem, Gloss. in c. Ad abolendam, 16. x. de fil. Presbyt. Unde inferre licet, quod etiam ea commercia, quæ honestatis quand. speciem habent, aut alias illa sine minus conscientia aut existimatione exerceri posse videntur, veluti si æquum aliquod pretium interveniat, regulariter Clericis interdicta sint. vid. Hostiens. *ibid.* & post alios Sim. Pistor. *cons. 3. num. 16. seq.* Speckhan. *cent. 2. cl. 1. qu. 2. num. 13.* tum quia & in vilitate pretii aliquod tamen lucrum hi ipsi venantur, Jure non minus in horum personis improbatum, maxime cum oneribus, quibus alias negotiatores obnoxii sunt, sese subtrahere ut plurimum allaborent, non sine horum præjudicio, quippe quos intuitu sufferendorum onerum cariori pretio distrahere oportet, sæpius exinde impeditos, ne facile emtores inveniant. Concordat hanc in rem judicium & responsum Fac. Jur. Lips. ap. Sim. Pistor. *d. l. q. 2. num. 15. seqq.* ubi *num. 17. in fin.* Unde obwohl die Thumb. Herrn und andere Ihr Bier und Wein etwas wolfeiler geben / dann in der Stadt / haben sie doch gleichwohl ohne allen Zweifel etwas zu Gewinn davon: Und gebens aus keiner andern Ursache wolfeiler / dann daß sie mit Zollen / Umgeidt / und andern unbeschwehret. Zudem Ende so gibt der auffgerichtete Schied mit hellen Worten / daß die Geistlichen Bier und Wein nicht sollen um Geld verkaufen noch schencken / auch in ihren Häusern und Wohnungen in keinerley Weise vergönnen oder gestatten / Zeche zu haben / oder zu halten. Welches ja nichts anders ist / dann daß die Geistliche Rechte denen Priestern auflegen; Darum kan niemant zweiffeln / denn daß sie auch demselben nachzukommen / und zuhalten verpflichtet.

Nec interest (12.) hac quidem in parte, uti ex hæcenus deductis satis superque patet, inter negotiationem pure talem, qua res emuntur, ut immutatæ plane carius ad lucrum captandum revendantur, quæ est

E

nego

negotio propriissime sic dicta: & inter negotiationem, officio, artibusque mechanicis, sordidis maxime & vilibus, involutam & admixtam; quæ, quia talia non nisi negotiando tractantur, & tractando non nisi negotiative, & modo venaliorum proprio expediuntur, eo ipso, quod negotiatio Clericis simpliciter & indefinite prohibita, in simul & vetita intelligi potest, tanquam species quædam negotiationis latius acceptæ, vid. Molin. d. J. & J. tr. 2. d. 339. num. 1. & 2. Guil. Durand. in spec. l. 4. part. 3. rubr. de Cler. conjug. num. 6. seq. quamvis hæc talia, in specie quoque inhibita Clericis inveniuntur, ob nimiam, quæ iis adhaerescit, utilitatem, sorditiam, horrorem & averfationem præ illis, honestiores quæ occupare animos solet: obid hoc majori cum dedecore & opprobrio a Clericis exercenda. Quo nomine notata præprimis comprehendimus officia & exercitia carnificum, aut lanionum, seu macellariorum, atque tabernariorum, in Clem. 1. d. vit. & bon. Cler. c. Nulli, 3. dist. 44. Bertach. d. Gabell. p. 3. qu. 7. Specul. d. l. Farin. fragm. crim. p. 1. lit. C. num. 127. seqq. ubi ampliatur etiam in eo, qui non pro utilitate sua, sed domini tabernam seu macellum exercet, n. 128. non minus & in eo, qui non continue, sed saltem per dilucida intervalla exercet, n. 129. Pariter & extendit ad quascunque alias sordidas, immundas & viles artes, veluti publici fabri, coriorum aptatoris, ex Redoan. Montemaran. & aliis, ibid. n. 120. seqq. cum distinctione tamen quoad poenarum diversitatem, quod scilicet poena amissionis privilegii Clericalis, interminata in d. Clem. 1. saltem pertineat ad exercentes macellum aut tabernam, tanquam specialissime ibidem notatos; reliquos v. qui alias quascunque artes sordidas pertractant, poena saltem arbitraria manere debeat: ibid. num. 131. Cum quo itidem sentit Diaz. in pract. Canon. crim. c. 69. num. 5. Gloss. in d. Clem. 1. Menoch. d. A. J. Q. cas. 412. Molin. d. J. & J. d. tr. 2. d. 342. num. 12. ubi, quod, quia ista Lex poenalis, necesse sit, ut omnia requisita adsint, ut possit quis interminatam eam poenam incurrere. Vid. omnino late hanc in rem differens, Henric. Lincken, de Cler. artif. & negot. c. 1. n. 43. seqq.

CAP. V.

Regulam declarans per Limitationes.

Prohibitiva ista juris regula, Clericos excludens a negotiatione, varias admittit & patitur exceptiones,

Li-

Limitatur enim (1.) in casu necessitatis, v. gr. si injuria temporum, bellicis forte calamitatibus, funestisque aliis modis bona Ecclesiastica devastata fuerint atque erepta, reditusque intercepti, Auditores depauperati, nullaque alia remedia superint, unde personæ Ecclesiis inservientes, debitum salarium, aut sui suorumque sustentationem sperare aut consequi possent; sane hoc in casu Clericis nefas non est, negotiatione etiam lucrativa, qua res emuntur, ut immutatae lucri conquirendi ergo revendantur, sibi suisque, ut & Ecclesiæ necessitatibus subvenire, & potius est, ut ita rei prospiciant, quam ut Ecclesiam ita indigentem plane deserant. Textus notabilis hanc in rem est in c. 1. x. *Ne Cler. vel Mon. ibi*: Nec tamen justum negotium est contradicendum, propter necessitates diversas, quia legimus, S. Apostolos negotiatos fuisse, & in regula B. Benedicti præcipitur, provideri, per quorum manus negotia monasterii procurentur. Per justum negotium autem ibi non tantum intelligitur negotium artificio quodam, Clericis de regula licito, c. Clericus, 3. & seqq. dist. 91. vid. Scacc. d. commerc. §. 1. q. 7. part. 2. ampl. 1. num. 7. & quæ superius scripsimus; sed & negotiatio proprie dicta, & lucrativa ex justa quad. causa, licito & honesto modo, expedienda, Redoan. d. spol. Eccl. q. 2. num. 16. 17. 41. & 42. Farin. in fragm. *Crim. lit. C. num. 169.* Honesto & licito modo negotiationem Clerici peragere dicuntur, quando sine mendacio, atque perjurio, & pretio quodam moderato ei invigilare student, Farin. d. l. num. 171. non inhiantes divitiis, sed necessitatibus hisce potius subvenire intendentes. Linc. in d. diff. c. 3. num. 45. & ita quidem, ut Ecclesiam aut munia Ecclesiastica haud negligant. Guil. Durand. in spec. d. l. 4. §. 3. rubr. d. Cler. conjug. num. 9. Redoan. d. l. num. 42. circ. fin. Necessitas enim exlex esse dicitur, ob quam multa, quæ alias illicita sunt & prohibita, permittere necesse est: post Frid. Pruckmann. in tr. d. Regal. §. venatio. num. 87. seq. ubi, quod Clerici ad famem tolerandam feras insectari queant, ut scilicet carnibus earum vescantur, & in repet. l. in multis ff. d. stat. hom. p. 1. m. 3. a. 3. num. 10. ubi, quod fœminæ, necessitate cogente, & docere & Sacramenta administrare possint, quod alias regulariter de Jure tam Divino quam Humano, prohibitum est, *ibid.* num. 1. seqq. per tot. Speckhan. cent. 2. cl. 1. q. 2. num. 16. in fin. Præcavendum tamen maximopere & semper, ne sub prætextu necessitatis latitet lucri cupido & amor habendi, uti recte annotat Dn. Sam. Stryck. in not. ad Brunnem. Jus Eccles. l. 1. c. m. 10. §. 7. Facile enim contingere potest, quod de Clerico negotiatore simpliciter asserit Petrus Ble-

senfis, Epist. 17. Clericus, qui leviori comparat pretio, ut vendat carius, filius est avaritiæ, idolatra pecuniæ, servus Mamone, & venundatus sub peccato: observante hoc & recensente Ziegler. *d. Jur. Maj. l. 1. c. 41. §. 18. in fin.* Quamobrem non sufficit, necessitatem nude allegare, sed de ea constare debet, aut probanda venit, cum in dubio negotiatio potius præsumatur facta ex causa cupiditatis & lucri, *arg. cap. 12. caus. 1. qu. 1. Redoan. d. spol. Eccl. qu. 2. num. 63. seq. Gloss. in cap. 1. in verb. conducere, dist. 88. Lopez. in addit. ad Diaz. pract. can. crim. c. 55. in verb. negotiatores, lit. averjic. necessitatis tamen. Montemaran. in pract. Episc. c. 77. num. 5. §. num. 15. Farin. d. l. num. 170.*

Porro & extra casum extremæ illius necessitatis, modo indigitatæ, Clericis licitum est negotiari, (2.) ubi id opus est pro usu domus suæ, pro familie suæ sustentatione, aut suimet ipsorum meliori conservatione, ac necessaria quodammodo, prout & statui Clericali convenienti, commoditate: forte, si salarium perexiguum sit, si redditus nullo modo sufficientes, numerosiorque & amplior eis sit familia, quam quæ inde alatur, si expeditiones in sacris ministeriis ex defectu necessariorum subsidiorum impediuntur, & quænam alia ejusmodi intervenire possunt circumstantiæ, justum hæctenus reddentes, quod abstrahendo ab his ipsis illicitum reputabatur: in his sane & similibus casibus uti Clericis inconveniens non est, artificio quodam, modo non sit ex fordidis, vilioribus, & Clericali statu plane indignis, victum aliaque necessaria sibi comparare, prout pluribus id confirmat Molin. *d. J. §. J. tr. 2. d. 342. num. 16. §. superius a nobis tradita*: ita nec adeo nefas haberi debet, si Clerici, maxime qui manibus suis operari, aut artificio quodam aliquid sibi acquirere non valent, negotiatione, etiam proprie stricteque sic dicta, eo tamen, quo fieri potest, honestiori modo, & observatis iis, quæ observanda in proxime præcedenti casu notavimus, suscepta atque celebrata, de his ipsis vitæ subsidiis sibi prospicere enitantur. Hac ratione inter negotiationes, Clericis prohibitas recensenda non venit, qua Clericus aliquis adeo pauper, ut aliter commode sustentari nequeat, alienum agrum sibi conducit, ut ejus fructibus partim vendendo, partim vendendo, si suosque sustentet, hosque fructus revendit, & revendendo lucrum aliquod moderatum percipit, *c. dilecti, §. x. d. decim. gloss. ibid. Lassart. d. l. n. 78. Molin. d. diff. 342. num. 11. in pr. Gutierrez. tr. d. Gabell. qu. 93. num. 75.* Nec illa, qua Clerici in Brasilia aut India Orientali Ecclesiam plantantes, merces in Eutopam, ubi plus valent, mittere, & illic carius vendere satagunt, ut inde habe-

re & repetere possint sibi necessaria, & ad rem peragendam utilia. *Mo-
lin. d. num. 11. in med. usque ad fin. quod, sub adductis jam circumstantiis
non improbat Ziegl. d. l. circ. fin.*

Limitatur (3.) in negotiatione, quæ instituitur *in rebus, a Clericis
revera in usum sui suæque familiae emtis, ex superveniente causa postmodum,
quia eum in finem amplius opus non habent, aut ipsis nunc supersunt, corru-
ptis maxime si obnoxia, divendendis: Hoc in casu enim, quia ab
initio animus aderat, œconomice sibi prospiciendi, nullatenus v. quæ-
stum faciendi, ex primæ va illa intentione actus iste æstimandus venit,
non ex eo, quod ex postfacto accidit, adeoque licita haberi debet ista
rerum superfluarum venditio, utut cum aliquo lucro & majori, quam
quo emta sunt, pretio, eo tempore, eoque in loco ita corrente, fiat,
prout eam probant ex Paulo de Castro, Anton. de Butrio, aliisque *Fa-
rin. d. l. num. 175. ex Barbof. Linck. d. l. c. 3. num. 47. Redoan. despol.
Ecol. qu. 2. num. 49. seq.* Idque ex ea ratione, quia cupiditas & intentio
lucranda, quæ negotiationem in personis Clericorum illicitam reddi-
dit, hic deficiat, istaque venditio ex necessitate quadam fiat. Exinde
si quis Clericorum pro rescinda aut extruenda domo materiam ad id
aptam emisset, mutato postea consilio, conquistata ista tigna & cæmen-
ta licite vendere potest, *Sim. d. Mercat. c. 4. §. 3.* vel si pro usu suæ fa-
milix cerevisiam Clerici vel coquant, vel aliunde emant, in ea quidem
quantitate, qua indigent, consuetoque aut concessio doliorum nume-
ro, quod vel ex arbitrio Consistorii, vel recepta consuetudine pende-
re solet, *vid. Carpov. Jurispr. Conjsf. L. 1. def. 146. seq.* eaque forte
acescere incipiat, vel ejus bonitatis non sit, qua desiderabatur, vel
ex statu subito decrefcentis familix tardius absumatur, ita ut metuen-
dum sit, ne durante tardioris istius usus tempore, a bonitate sua defi-
cere incipiat, & propterea mature vendant, vel quia ea amplius opus
non habent, vel quia recentius coctam, aut meliorem sibi pro eodem
forte, aut plane minore pretio comparandi occasionem habent; hæc
negotatio inter veritas eas nequaquam computanda est: Modo tamen
absque fraude & dedecore, omnia agantur, quod maximopere provi-
dendum, *Carpov. d. l. def. 148. ubi præjudicia.**

(4.) In negotiatione non lucri, sed *charitatis exercendæ causa, si-
cepta, veluti si emerint ad victum necessaria, ut abundant tempore
famis, non solum pro usu suo, sed etiam, ut indigentium necessitati
eo tempore succurrere, eaque ipsis pro pretio, tunc temporis curren-
te, vendere queant; licita & laudanda est hæc negotiatio, etiam in Cle-
ricis*

ricis omnino, utique si eo animo ea coemerint, videntes, quomodo ea ab aliis ob abundantiam vel nimio abusu consumantur, vel immoderate ad extraneos transferantur, vel alias quoad ea debita diligentia atque cura non adhibeatur, non vero principaliori eo fine, animo atque studio, ut cariori revenditione divitiarum corradantur, in quo Clericus gravius peccare dicitur, quam Laicus, c. *Quicumque* c. 14. q. 4. c. 1. X. *ent. vend. Redoan. d. q. 2. num. 48. seqq. Farin. in fragm. d. l. n. 10.* Quod multo magis procedit, si ea victualia, quae vocant, ab initio mere pro suis usus emerint, & postea superveniente tali necessitate aliis pro eo pretio, quo tunc temporis valent, vendant, Redoan. & Farin. *ad. h.*

(5.) In negotiatione, a Clericis in specie eum in finem instituta, ut *lucrum*, licito aut honesto quodam modo inde redactum, pauperibus atque infirmis erogetur, aut ad peregrinantes hospitio excipiendos, aut deservitos pauperes sepulturae tradendos, impendatur, & qui similis alius pietatis & religionis favor esse potest, cui *lucrum* ita quaesitum laudabiliter destinatur & consecratur. arg. c. *Presbyter*, 2. *dist. 91. c. 1. X. de celebr. miss. l. 2. C. de Episc. & Cler.* Licita ex hoc fine negotiatio redditur, quae ex alio divitiarum corradendarum, sine, in Clericis praesertim reprobato, alias illicita est: quo pertinet illud, quod traditur in c. *gloria* 71. c. 17. q. 2. Gloria Episcopi est, pauperum inopiae providere, & ignominia Sacerdotis, propriis studere divitiis. Scacc. *d. commerc. d. §. 1. q. 7. p. 2. ampliat. 11. n. 7. seqq. Ziegl. d. Jur. Maj. L. 1. c. 41. num. 13. circ. fin. & ad Lancelot. L. 1. t. 12. verb. Etiam honesto negotio. Dn. Stryck. in addit. ad Brunnem. Jus Eccl. d. §. 7. in fin. Simon. de mercat. c. 4. §. 3. Fran. Duaren. *d. Sacr. Eccl. ministr. & benefic. l. 7. c. 10. in fin. ubi in genere* quod negotiatio, artificiumve honestum, unde sibi & pauperibus victum parant, Clericis non videatur interdictum esse, si non ideo officium suum deferant.*

(6.) In negotiatione, per venditionem, aliamve similem distractionem rerum suarum, quas vel ex propriis suis possessionibus aut animalibus, vel ex decimis & beneficiis suis superfluas tenent, oeconomicè & moderate, prom Clericos decet, suscepta & peracta; quae pro illicita haberi non potest, quatenus & haec ipsa pertinet ad victum, variasque necessitates alias, quibus vel sibi, vel liberis suis mature prospicere possunt, imo debent, ne tempore calamitatum, sive illi sive hi, maxime post mortem Parentum, ut fieri solet, egeant; & quatenus omnino providendum, ne, quae in salarium deputata sunt, maximam partem instructuosa us reddantur, quod

quod fieret omnino, si plane distrahere non liceret. Exinde non improbat, si Clerici vel Monachi animalia sua, oves, boves, quos habent ex decimis, ex aliqua successione, aut alias sibi datos, locent: si habentes pascula multa, propria sibi eman animalia, ad illa depascendum: si oleum, vinum, & alia ex fundis suis recollecta vendant: per c. Clericus. dist. 91. c. Nung., d. consecrat. dist. 5. c. Quang., de celebr. miss. §. ibid. Abb. §. Gloss. Gutierrez. d. l. num. 70. Redoan. d. q. 2. n. 14. & post multos alios Farin. d. l. num. 172. ut ut cariori pretio eo sc. quo tunc temporis communiter res veneunt: post Lopez. Montemaran. Farin. d. l. in fin. Confirmat id egregie Seren. Electoris Saxon. Ord. Eccl. in articulis generalibus tit. 16. ita edicens: Es sollen auch die Pfarrer sich aller uehrlichen Handthierungen / wie auch des Weins und Bier Schenckens / Kauffmannschafft / Verkaufß auff Bucher / und dergleichen Handel / gänglich enthalten: Das aber besonders von Wein und Bier Schenck in ist vermeldet / soll also verstanden werden; NB. Da den Kirchen-Dienern eigener Wein wüchse / oder zu decem Geselle / oder / re. daß ihnen solches bey Fassen / Eymern / und Tonnen / andern Leuthen zu verkauffen / ungewehret seyn soll: apud Ziegler. d. l. §. 9. Non minus & Cynosura Ecclesiastica Ducatus Würtembergici, c. 3. pag. 244. ibi: Wögen wol Wein / so ihnen selber wächst / oder sie von Besoldung haben / in ihren Häusern außschencken / und darinnen zehwerck darauff machen. Et late hoc convalidat Linck. sepins cit. tr. c. 3. num. 41. seqq. ubi, quod praxis moderna in Ecclesiis utriusque religionis affatim id comprobat: Et num. 51. seq. ubi provocat ad declarationem Congregationis Cardinal. Concil. Trident. a Barbosa, in jnr. Eccl. L. 2. c. 40. num. 127. sollicitè, quia peculiaris plane est, propositam, justitiam hu juscemodi negotiationis in personis Clericorum per varia capitula, variasque circumstantias specialius demonstrantem.

Limitatur illa regula prohibitiua, (7.) si facultatem res dividendi aut negotiandi Clerici exercent ex jure, rei, ad se pertinenti, inhærente: v. gr. in Clerici jure successione forte, aliove, domos braxatorias, aut œnopolii nati, & in ordinem Sabajariorum, quos vocant, relati sunt, tunc utunt commercium braxatorium, aut vendendi vini qua Clericis ipsis est denegatum, quia tamen tales domos possident, hoc jure gaudentes, vid. Carpov. in jurispr. For. p. 2. c. 6. def. 6. Mev. ad Jus Lubec. L. 3. t. 12. a. 12. n. 9. Tabor, d. Jur. Cerevis. c. 2. §. 7. Fritsch. d. Jur. Cœnopol. c. 2. n. 34.

2. *mm.* 34. ubi, quod hoc jus rei inhæreat, veluti servitus & jura realia, adeo ut separatum a domo vendi nequeat, add. tamen Gofwin. ab Esbach. in addit. ad Carpzov. d. defn. 6. *mm.* 7. ubi, quod hac de re in primis ex statutis, & consuetudinibus locorum judicandum sit; & quia hætenus considerantur ut cives, oneraque civilia pro rata & respectu istarum ædium sustinere coguntur, L. 5. C. d. SS. Eccl. l. 6. §. l. f. C. de Prof. & Med. L. 5. C. d. an. §. trib. L. 21. C. d. Dec. Carpz. p. 3 c. 16. d. 10. n. 4. hoc respectu, ab isto commercio simpliciter exclusi censerentur non debent. Aug. Benedict. Carpz. d. jur. brax. c. 2. §. 2. Consonat paulo abhinc adducta Ord. Eccl. Elect. Saxon. tit. 16. ibi: Das aber besonders von Wein- und Bier-Schenken ist vermeldet, soll also verstanden werden / da den Kirchen-Dienern eigener Wein wüchse / oder NB. eigene Häuser hätten / darauß sie zu brauen befugt / daß ihnen solches bey Gasse / Eyern / und Zonnen / andern Leuthen zu verkauffen ungewehrt seyn solle. Apud Ziegler. d. l. Quod autem in hac ipsa Ordin. licentia divendendi expresse restringatur ad eam, quæ sit *ex quibusdam*, engros, bey Gassen / Eyern / und Zonnen / id ratione nititur præcavendæ majoris indecentiæ & scandali, ne Clerici ea occasione prolabantur in sordidum illud, & iis ipsis, quod superius jam notavimus, nimis probrosum tabernæ cerevisiariæ aut vinariæ exercitium, quod omnimodo vel sub pœna remotionis ab officio ipsis est prohibitum, ibi: Allein / daß sie nicht schencken / Zeichen austrecken / oder Gassen zur Zeche im Hause setzen / darauff grosse Vergernüsse der Kirchen / und ihnen / den Pfarrern / mehrmahls grosser Schimpff / Spott / Gefahr / Nachtheil und Schaden erfolget: Derwegen es keinem Kirchen-Dienner gestattet / sondern bey allen mit Ernst abgeschafft werden soll / und da sich einer anders / denn wie gemeldet / verhalten würde / solle Er als bald seines Ampts entsetzt werden. Quæ ratio efficit, ut hæc prohibitio exercitii tabernarii stringat, uti quoad ædes parochiales, ita & quoad ædes Clericorum proprias, ut id jus braxandi iis, velut aliquod jus reale inhæreat, uti recte observavit Ziegl. d. l. p. m. 688. addens, quod exinde cum grano salis accipiendum sit hætenus, quod vulgo a Doctoribus dicitur, licere Clericis vinum, oleum, frumentum, sibi natum, vendere, neque id probrosum aut indecorum esse. Quo moderatius enim commercia, Clericis contra regulam permissa, accipiuntur & exercentur; hoc magis id convenit dignitati Clericali, quæ, quo remotiorem ab omni fordite, aut saltem ab ejusdem suspitione se præbet, hoc majori veneratione digna est & manet; unde tanto feliciorum Li-

Limitatur (8.) si speciali aliquo privilegio Jus certo quodam modo negotiandi impetrarunt, ex. gr. jus cerevisiarum in ædibus suis, braxandi jure alias & per se plane expertibus, non tantum pro se & familia sua, sine collectarum onere coquendæ, aut aliunde coemendæ, vid. Fürslich. Sächsisch. Gothaische Lands-Ordnung / p. 1. c. 5. t. 1. §. So wollen wir auch / 2c. ibi: daß sie für ihren Tisch zur Nothdurfft brauen / oder sonst bey Bierkeln / Tonnen / oder Fassen einlegen / aller Auflages frey und unbelegt seyn sollen. Quod vocant beneficium liberi potus, den freyen Tisch- & Trunck / quod ne contra fas & æquum extendatur, modus & numerus doliorum & mediorum determinatus esse solet, veluti in Ducatu Sax. Gothano annuatim octo medios, 8. Malter / braxare tantummodo licet, Aliquando tamen, respectu habito vel ad familiam, vel ad labores auctiores, circa istum numerum dispensari, imo illi, qui bino præst. Pastoratui, hoc duplicare solere, quo præmium laboribus respondeat, arg. l. 1. §. 6. ff. locat. l. 3. §. 12. ff. d. re milit. arg. c. cum capella, 16. x. de privil. Gail. 1. O. 30. num. 2. testatur & firmat Nehring. in disp. inang. Lips. de privil. Pastor. c. 2. privil. 5. num. 48. seqq. sed & aliis pro parte dividendæ: cujus rei vestigium aliquod deprehenditur in modo laud. Ord. Eccl. Sax. El. tit. 16, ibi: oder sie auf der Pfarr / oder sonstigen Berechtigtheit hätten / Bier zu brauen / mehr denn sie zur Haushaltung bedürffen / 2c. ap. Ziegl. d. Jur. Maj. d. l. junct. tit. von immunitatibus und Freyheiten der Kirchen-Diener. So wollen wir auch. ibi: Von den Bierern aber / die auf ihren Erb-Häusern auf den Rauff brauen / sollen sie sich / wie andere unsere Untertanen verhalten / es wäre dann dessen einer oder mehr von uns ausdrücklich befreyet / vid. Carpz. in Jurisp. Const. l. 1. t. 9. d. 148. num. 3. seqq. Cujusmodi etiam in Nobilibus Germaniæ locum obtinere, testatur Lim. d. jur. publ. l. 6. c. 5. num. 79. Quo jure dum intra terminos concessionis utuntur Clerici, nemini faciunt injuriam. Hoc etenim uti & simili alio, titulo usurpatio rei cerevisiarum alteriusve negotiationis non modo fit justa, sed etiam iis, quibus alias interdicitur, honesta, Mev. p. 2. d. 3. num. 5. add. p. 3. d. 156. quamvis, si ejusmodi privilegium ab initio non male concessum, successu temporis, ex aliis supervenientibus circumstantiis lædere incipiat, præsertim Remp. proptinus abolendum veniat, c. suggestum, x. de decim. per plures alios textus & rationes optime Oldendorp. ap. Laur. Kirchof. vol. 4. conf. 20. q. 3. num. 2. seqq. probat in controvers. inter Clerum & Magistratum Coloniaensem de negotiatione vinaria, &c. ventilata.

F.

Non

Non minus & (9.) si mediante transactione cum civitate, ubi degunt, desuper inita, jus certos intra terminos commercandi, sibi quæsiervant; quod si sub ea cautela, eave restrictione, qua sive ratione *objecti*, quasnam & quales res vendare, sive ratione *temporis* definiti, intra quod eadem, sive ratione *mensuræ*, quantum de rebus illis, sive ratione *subjectorum*, quibus eas distrahere licet, ista facultas concessa est, exercent, pro illicito id plane haberi non potest, modo de cetero & ratione *modi agendi* eam ob causam non omittant ea, ad quæ ex officio Clericali alias teneatur, uti in simili rectissime monent Molin. d. J. & J. r. 2. d. 342. num. 36. & Gutierrez. tr. d. gab. qu. 92. num. 49. Insigne ejusmodi transactionis & negotiationis, transactione, auctoritate Imperatoria deinceps confirmata, Clericis permixta, exemplum occurrit in laudatiss. Urbe Patria Ratisponæ, ubi quoad memoratas circumstantias omnes, inter Clerum & Magistratum *ratione vim* dividendi, res ita Anno 1484. determinata & transacta habetur; §. III und jeglich; ubi disponitur (1.) Ratione *personarum*, quibus ista negotiandi licentia data est; daß nehmlich all- und jegliche Geistliche Personen / keine ausgenommen / in der Stadt Regensburg wohnend; (2.) Ratione *præfinitæ temporis*: an dem ersten Tag des Novembris, oder Winter-Monaths; in ewigen Zeiten anzufehen / biß zum Ende des Monats Januarii, zu nechst darnach folgend / ohne Unterlaß. (3.) Ratione *rerum vendibilium*: alle ihre Weine / so ihnen von wegen und in Ansehung ihrer Prälaten, Äbten / Conventen / Würdigkeit / Leibs-Lehen der Kirchen / Beneficien und Nempter der Geistlichen / (doch so inner der Stadt Ringmaur seynd) zu gehören und zusehen. (4.) Ratione *mensuræ*, an grosser und kleiner Maas / wie die ist / und seyn mag. (5.) Ratione *personarum*, quibus Clerici vendere possunt: allen Menschen / sie seyen Inwohnern der Stadt / oder Außländer / wer sie seyn / frey verkauffen und schencken / und desselben auch offene Zeichen auffstecken / oder auffhengen und halten mögen / re. Jungat. §. Darum wir / ubi earundem circumstantiarum, maxime ratione *temporis*, *mensuræ* & *subjectorum*, quibus vendere licet, ulterior habetur declaratio, hoc quidem modo daß balden / so vor gemeldte 3. Monat verschienen / ehegedacht. geistliche Personen obberihrete offene Zeichen hinweg thun sollen / ihnen auch weiter nicht gezeimen / ihren Wein zu verkauffen / non quidem respectu omnium & singulorum hominum in urbe versantium, civium & forensium, personarum Ecclesiasticarum & Laicarum, sed saltem ratione certorum individuum, nempe incolarum civitatis, eorundemque saltem Laicorum, der Stadt

verwandten Layen: Nec porro simpliciter ratione harum personarum,
 quoad omne mensurarum genus, sive minuta ea sit, sive grossa, sed
 saltem qua minutam, in einigerley kleinem Maaß: Ratione personarum
 Ecclesiasticarum vero & forensium simpliciter per omnem mensuram
 rotumque annum ejusmodi vinum divendendi licentia data: Doch
 den geistlichen Persohnen/ und auch denen Ausländischen in allerley Maaß/
 groß oder klein/ durchs ganze Jahr verkauffen/ und deshalben Schriff-
 ten an der Porten/ oder gelegenen Stätten auffmachen/ oder ausschreyen
 thun mögen/ dadurch verkündet werde/ wo und wie theuer der Wein ge-
 schencket werde/ &c. Quoad commercium cerevisiae v. res aliter, & quidem
 per Transactionem, Anno 1654 erectam, & non minus Casarea au-
 thoritate confirmatam, §. So viel nun eilfften/ & quidem ra-
 tione Clericorum in genere, ita determinata deprehenditur, daß zwar
 die Geistliche insgesamt/ und deren Angehörige sich des Bier-Verkauffes/
 sowol groß als Maaß weiß ins künfftig gänglich enthalten; Jedoch aber
 denenselben unverwehret und unbenommen seyn solle/ etwan ein Fäßlein
 Bier auf ihre Höfe und Gütther zu ihrem Behueff mit sich
 zu nehmen/ und dahin führen zu lassen; vielweniger ihren bey den Göt-
 tes-Dienst brauchenden Priestern/ Beampten/ und Dienern/ wie auch
 ihren Advocatis, Procuratoribus, Pharmacopolis, und Chirurgis, so
 dann denen Handwercks-Leuthen/ deren sie sich etwa zu ihrer Nothdurfft
 aus der Burgerschaft bedienen/ und gebrauchen möchten/ in mangel-
 haaren Gelds/ dasjenige Bier/ so besagten Geistlich. etwan über-
 schüssig seyn möchte/ in solutum und an Bezahlungs-Statt zu über-
 lassen/ &c. ubi notandum, quod commercium cerevisiae Clericis, qua
 venditionem, simpliciter denegatum; Quadationem in solutum v. certis
 quibusdam in terminis, & quidem respectu earum personarum, quarum
 opera, utut sint ex numero civium, utuntur, & non quoad alios; nec
 semper aut promiscue, sed in casu deficientis pecunie numerata: & saltem
 quoad id, quod ex cerevisia ipsis forte superfluum fuit, Ratione Episco-
 pi autem in specie, licentior, quædam facultas negotiandi in cerevisia
 relicta est, respectu scil. objecti aut mensuræ, ita ut haud interfit, an in
 grossa, an in minuta vendat mensura; quamvis cum restrictione ex
 parte subiecti, cui vendere possit, nempe personis saltem Ecclesiasticis,
 harum ministris: uti id patet ex §. Und obwohlen/ verbis, hanc in
 rem ita conceptis: Und obwohlen 12./ ex parte E. C. Rath's die Be-
 schwehre

schwehr auch Erinnerung und Ansuchung geschehen / daß des allhiefigen Bischoffs Fürstl. Gnaden Bier Schencken ein und abgestellt werden möchte: So haben sich jedoch S. Fürstl. Gnaden / als ein freyer / ungemittelter Reichs-Fürst und Stand sothanen Bier-Schenckens in dero allhiefigen Residenz, als ihrem unzweiffelten Territorio nicht begeben wollen; damit aber gleichwol auch bey diesem Paß alle Weitläufigkeit abgeschnitten / und gute nachbarliche Einigkeit um so vielmehr ein- und fortgepfanget werden möchte: So haben sich endlich Hochgedacht. Ihre Fürstl. Gnaden / so dann auch wolernanter Ehrfamer Rath dahin nachbarlich vereinbaret und verglichen / daß zwar S. Fürstl. Gn. in dero Bischoffl. Residenz allhie Bier Fuß- und Maasz-weise zu verkaufen / jedoch aber mit dieser Restriction, frey und bevor stehen solle / daß solches weder Burgern noch Ausländischen / noch andern frembden Leuten / sondern allein den Geislichen / Ihren Ministris und Bedienten / des Umgelds ohne das befreyten Verfohnen ausgefolgt und verkauft / hierinn aber einige Gefahr nicht gebraucht werden solle / 12. Unde pater, Clericos, si intra terminos conventionis & transactionis negotientur, licite omnino; si vero eos quomodocunque, sive in hoc sive in illo articulo, ex modo notatis excedant, illicitè plane versari, spretis aut fusque deque habitis & honestatis aut decentiæ & justitiæ regulis, quod iis ipsis nimis probrosum.

Nec aliud statuendum est (10.) si forte aliquo in loco consuetudine jam inductum sit, ut certum aliquod negotiationis genus, maxime temperiori eo modo, quo hactenus explicavimus, exercitum, Clericis non indecorum reputetur; tum enim in tali commercio in juste impediuntur, tanquam hactenus non amplius prohibiti. Consuetudo enim ex illicito licitum reddere dicitur. Bartol. in l. Quid sit fugitivus, 17. §. ap. Labeonem, 12. ff. d. Edil. Edict. Cravett. conf. 145. num. 12. cum vim leg. s habeat, l. 32. pr. §. 1. ff. d. legib. legemque priorem quodque abrogare possit, §. 11. J. d. J. N. G. §. C. §. 3. J. d. legit. agn. succ. l. 1. §. 1. C. d. cad. toll. proindeque sine dubio & negotiationis prohibitionem, Clericis simpliciter factam laxare aut modificare poterit. Neque n. dubium est, quin per consuetudinem induci possit, quod privilegio concedi, Oldrad. conf. 172. Anchoran. conf. 150. & per præscriptionem introduci potest, Tusch. lit. C. concl. 809. quin & id ipsum, quod turpitudinis negotiationi Clericorum adhærere dicitur, consuetudine

tudine elui & emendari queat, cum istiusmodi negotiatio probum con-
 tineat, non natura tale, in quod consuetudo nil possit, *arg. l. 42. ff. d.*
V. S. vid. quæ differuimus c. 1. Neque v. ubi negotiatio vel per ex-
pressam quandam dispensationem, vel saltem per tacitam, Clericis, sub
certa utique moderatione, est permissa, dignitati Clericali eam officere
existimandum est, cum ea ipsa permisso aut dispensatio eam salvam
atque illæsam præstet: non secus, ac ubi vel leges vel mores civitatis
Nobilibus, de cetero etiam ex ea ratione, quia inconveniens videtur
Nobilitatis dignitati, interdixtam negotiationem indulgent, nulla in-
de macula Nobilitati inuritur, post alios Limn. d. J. Publ. l. 6. c. 5. num.
79. ubi, quod in plerisque Germaniz locis, Nobilibus concessum sit,
cerevisiam coquere, non tantum pro familia sua, sed & in eum finem,
ut alii vendant, Tab. d. Jur. cerevis. c. 3. §. 4. contradicens hac in re
Klock. d. arar. l. 2. c. 11. num. 9. qui scribit, Nobiles ne sic quidem re-
cte excusari, cum consuetudine non possit honestum reddi, quod prob-
rum sua natura contineat. Prout & in genere de mercatura, cum No-
bilitate compatibili an incompatibili, mirum quantum, etiam unius
eiusdemque regionis gentium, liceat deprehendere varietatem, quod
notavit modo laud. Limn. d. l. n. 71. seqq. plur. ubi quod in Germania
Mercaturam Nobilitas nullo seculo exercuerit, nisi hoc postremo, quo
Jam pleraque majorum præclara instituta in pessimos mores abierunt;
quanquam ne hodie quidem omnibus per universam Germaniam No-
bilibus decorum id studium habeatur, sed iis tantum, qui exteris provin-
ciis circa Rhenum & Danubium Alpesque contermini existunt: quibus
congemina tradit Joh. Dietrici von Gyllich, in contin. annotat. Fabric.
ad Myus. Centur. 4. O 54. addens, apud Venetos tamen & Genuen-
ses, ut & Florentinos, non minus & Lucenses, citra detrimentum ge-
neris mercaturam a Nobilibus exerceri, ex Limn. Paruta, & Tiraq. d.
Nobil. c. 33. num. 21. de Hollandis itidem provocans ad Groneweg.
ad l. 3. C. d. commerc. de Hispanis, Chinesibus, Lusitanis, Livonib-
alisque ad Luc. Langermann. dissert. sub Præs. B. Dn. Lauterb. de Jur.
in Civ. Mercator. usit. th. 33. id quod iisdem non tantum, sed & pluri-
bus exemplis atque autoritatibus corroborat Ansfald. de Ansfald. disc.
legal. de commerc. & mercat. disc. 36. num. 75. Quæ varietas in deter-
minando aut amittendo eo, quod vel decorum vel indecorum huic vel
illi statui reputari possit, inde resultare videtur, quod dignitatis nomi-
ne censeatur, quicquid ex consuetudine ita existimatur. Guil de Mon-
ferrat tr. d. success. reg. dub. 1. num. 46. Bertrand. vol. 3. conf. 2. num. 20.

etiam si sit Ecclesiastica, Anchor. l. 3. q. 81. num. 52. Gutierrez. l. 3.
 § 4. pract. qu. 16. num. 137. Joh. Nolden. d. Stat. Nobil. c. 22. §. 2. n.
 121. seq. Unde quoque nec ipsis Clericis mercaturam *iure Civili* simpli-
 citer inhibitam, deprehendimus, nec in *Gallia*, nec in *Hispania*, uti
 suprac. 3. ex modo laudatiss. B. Dn. Lauterb. th. 36. jam adduximus.
 Quo majori tamen cum cautela, quoque temperatiorem in modum a
 personis his de cetero prohibitis, ex dispensatione tamen quadam, cer-
 tisque ex causis singulariter admissis, negotiatio exerceatur; hoc mi-
 nus dignitatis splendori, & candidiori puritati ejusdem decedet. Quam-
 obrem decentius omnino permissione hac tales utuntur, si non minu-
 tim, quod propolarum & mangonum magis est proprium, sed potius
 graffiori modo eam peragant. Limn. d. l. num. 77. ut & si per ministros
 suos aut alios eandem exercent. Fernandez. Exam. Theol. Moral. q.
 4. c. 5. §. 8. num. 6. Barbof. d. Offic. Paroch. p. 1. c. 6. num. 41. §. 25. Dn.
 Stryck. in not. ad Brunnem Jus Eccl. d. l. 1. c. 6. m. 10. §. 7. Tab. d. Jur.
 Cerev. d. c. 3. §. 4. ubi, quod illa juris regula, quæ proponitur in l. 2.
 §. 1. ff. d. admin. rerum ad civit. pertin. qua, quod quis suo nomine exer-
 cere prohibetur, nec per aliam personam expedire posse dicitur, non
 aliter accipi debeat, ac de casu *durantis adhuc prohibitionis*; officium
 suum autem perdat, in casu *prohibitionis, sive privilegio, sive consuetu-
 dine relaxata*, ita ut tunc illi ipsi, qui vi & potestate hujusmodi rela-
 xationum ad aliquod mercimonii genus admissi sunt, tanto fidentius
 per alios id exercere queant. Quod autem hic dicitur de prohibiti-
 onis negotiationum relaxatione, mediante privilegio aut consuetudine,
 in favorem certarum personarum noviter facta, id tuto transferre licet
 ad omnes & singulos casus, quibus negotiationes Clericis quomodo-
 cunque permittæ existunt, veluti ad venditionem frumenti, vini, ex-
 fundis suis, ex decimis, ex salariis suis percepti, ad negotiationes, ex
 necessitate sive absoluta, sive hypothetica, in sui suorumque sustentationem susceptas; ad negotiationes, vi transactionis, licitisque aliis
 modis, de quibus *bañenus*, concessas atque exercitas, quippe quas omnes,
 quo temperatius & per alios exercentur. hoc honestius & fidentius ex-
 pedire licet; hoc justius quoque iis in locis, in quibus pariter ac cives
 alii, ad onera, sive ex negotiationibus licitis, vid. B. Dn. Lauterbach.
 d. Jur. in cur. merc. usit. th. 36. ubi de *Gallia & Hispania*, immunitatem
 hoc in passu ne Clericis quidem concedente, §. suprac. c. 3. in fin. sive ex
 possessionibus suis, vid. Klock. d. Contrib. c. 12. num. 229. seqq. §.
cumlatim ibid. adducti, ferenda adstringuntur. Quo negotiatio-
 num,

num, honesto & licito aliquo modo exercendarum, permissione uti Clerici gaudent; ita nec Professoribus Academicis, qui omnes, utut Ordini Clericorum simpliciter adscribendi non veniant, immunitate & jure personarum Ecclesiasticarum, tamen æquissime fruuntur, vid. Ziegler, *d. Jur. Maj. l. 1. c. 33. §. 11.* ea ullo modo invidenda venit: quam in rem adducere malumus verba laudatissimi Ziegleri, æquitatem ejusdem variis rationibus demonstrantis, *d. tr. l. 1. c. 41. §. 20.* his ipsis concepta: *Quemadmodum Clericis in casu alimentorum deficientium honesta negotiatio denegari nequit: ita nec Professoribus, quippe qui plerumque ejus commatis sunt, ut, licet votum paupertatis, quod monachorum est, nunquam nuncupaverint, eidem tamen æque obstricti, quasi communibus sub regula degant: dum enim nostra hac parvi felicitate idem salarii penditur Professoribus (imo ne penditur quidem, pleraque parte redditum in alios usus conversa,) quod datum eis fuit seculo preterito, quo amona fuit vilior, domus multo minori conductæ pretio, servorum ancillarumque mercedes & salaria viliora vestimque impensatenuior, & præstationes publicæ moderatiores: Menoch, *d. A. J. Q. cas. 514. num. 10.* fieri non aliter potest, quam ut in fata concedentes, famam quandoque sibi, Liberis & familiæ v. famem ut plurimum relinquentes, vid. Lima, *d. Jur. Publ. L. 8. c. 3. num. 22. seqq.* Quis ergo invidere vellet eo casu Professoribus Lucellum aliquod, ex negotiatione questum, quo utcumque sustentationi familiæ consulere possint. Et mallem quidem ego, eos, uti ab omni negotiatione, ita imprimis a venditione cerevitiæ, a se coctæ, abstinere; sed enim in diversa omnia cogunt hodie præstationes publicæ, in immensum auctæ, quibus dum onerantur possessiones & prædia, nemo est, qui illis ferendis qualicumque questus genere sufficiens esse queat. Aut igitur Professoribus deferenda sunt prædia, amari questus, conditioni sue interdum minus conveniens. Posterius hoc, dum meliora speramus, plerumque eligitur, non in vitis legibus publicis, quæ id Professoribus æque ac Clericis non prohibuerunt. Moderatè tamen nihilominus & multo cum temperamento commercii istud genus exercendum, & ab omni sordium genere abstinendum est, ne infametur bonæ literæ, & earum sectatores. Hæc Zieglerus. His consequens est, quod etiam in eo casu, ubi Professoribus aut membris Academicis mercaturæ exercitium speciali quadam dispositione in genere prohibitum invenitur, uti de Philippo, Hassæ Landgravio, quod sc. ad exemplum Clericorum Doctoribus, Professoribus & membris Academicæ Marpurgensis negotiari non permisit, referunt Johann. Marquard. *d. Jur. Mercat. th. 6. lit. f. Kirchner,**

Kirchner. *disp. de Rep. t. 13. th. 1. lit. d. Simon. de Mercat. c. 4. §. 3.* hoc cum grano salis accipiendum sit, & limitate ad casus, per exceptionem permittos, non secus ac de Clericis. Et plurimum omnino, uti alibi ita & hic attendi debet mos cujuscunque regionis, *L. 31. §. 18. ff. d. Edil. Edict. Carpov. p. 2. c. 46. def. 17. num. ult. post Alciat. m L. Mercis. ff. d. V. S. G. d. præsumt. reg. 1. præf. 48. Mynf. 6. O. 54. num. 11.* ubi in simili prohibitionem negotiationis in personis Nobilium tum ex supra memoratis circumstantiis, tum in specie ex consuetudine regionis, quæ indubie servanda, temperandam esse monet: Prout & temperanda venit ex eo, quod *transactio*ne, si quæ forte intervenerit, definitum est atque concessum, ita ut in hoc libera sit negotiandi facultas.

Quemadmodum in signe ejus rei exemplum occurrit in ipsa hac Illustri Eberhardina Universitate, inter quam & Civitatem Tubingensem ratione vinorum, a Professoribus ceterisque Universitatis membris quotannis libere vendendorum, transactio Anno 1586. erecta est, vi cujus omnibus Academix membris in vinis, sive ex fundis propriis, sive ex redditibus suis, sibi natis, pro salario perceptis, aut aliunde donatis, & eo, quod ipsis singulis annis inde reliquum manet, integra relinquatur commercandi licentia; in vinis v. coemtis, & simili alio modo acquisitis, licentia ista restringitur, & quidem in Professoribus, Syndico & Notario, sive hodie Secretario, usque ad 12. amphoras, ceteris v. membris usque ad 4. amphoras, quas si singulis annis eo, quo decet, modo, vendiderint, non est, de quo quis jure conquiri possit; eum & hoc ex parte laudatæ Civitatis libentissima voluntate indultum, & utrinque conventum sit, ut si quis ex prima classe definitum quantum illud hoc forte in Anno distrahere vel non potuerit, vel noluerit, Anno sequenti id resumere, adeoque duplum vendere liberum sit; ex reliquis v. remotioribus annis reliquum repetere haud liceat, sed semper, quot anni etiam superint, in duplo; nunquam v. in triplo, quadruplo, quantum licitæ distractionis consistat: ut hoc pluribus verba transactionis declarant: *Darauf ist abgeredet und verglichen / daß jeder Universitäts-Berwandter mit seinem / Ihme selbst-erwachsenen / wie auch Gült- und sonsten anderwo verheherten / fürnehmlich aber Besoldung- und Dienst-Wein / und was Ihme Jahrs über daran bevor bleibt (welcher Besoldung-Wein jedoch von der Universität zum höchsten / Jahrs nur auf ein zweyer zu verstehen) nach seiner Gelegenheit / wann und zu was Zeit er will*

will handeln / aber über solches von dem auf die Rechnung genom-
 men / oder sonst erkaufften Wein / ein Professor, Syndicus und No-
 tarius mehr nicht / als jeden Jahrs dreyßig Ohmen / oder zwey Fueder;
 und ein anderer Universitäts-Berwandter / der nicht Professor ist / des
 jenigen Weins / so sie auf Rechnung genommen / oder sonst erkaufft / zw-
 eben Ohmen / oder vier Eymen / und weiters nicht aufschencken und ver-
 kauffen mögen. Da sichs dann also fügte / daß einer solche Anzahl / nach
 vorgesetztem Unterschied / in dem einen Jahr nicht auf die Rechnung neh-
 men / noch kauffen / oder da er genommen oder gekaufft / selbigen nicht
 vertreiben würde / solle es derjenigen Universitäts-Berwandten halb / so
 nicht Professores, Syndicus oder Notarius, bey voriger Disposition Ver-
 trags allerdings lediglich verbleiben / daß ihnen durch auß einig Fürspah-
 ren nicht gestattet / denen Professoribus aber aller Facultäten / wie auch
 Syndico und Notario, zugegeben werden / daß derselben Jeder auf die
 folgend / und also im andern / dritten / oder vierdten Jahr / so viel er
 der bestimmten Summe / der vier Fueder voriger Jahr
 Gänge nicht verkauft / hingeben / und selbig ander / dritt / oder
 vierdte Jahr / weiter denn obsteht / weder aufschencken / noch
 sonst vertreiben möge / sondern jederzeit / wann nach den zweyen/
 es seye im dritten / oder vierdten / Jahren die Fueder verkauft / einer mit
 zweyen Fueder wieder anzufangen / ins ander Jahr vier Fueder / für zu
 sparen aber auf keine Zeit / wie lang es auch mit dem erkaufften still gestan-
 den / mehr dann die gemeldte vier Fueder zu verkauffen sueg haben sollen.
 Et porro: Aber die Tisch-Gänger der Universitäts-Berwandten von
 ihrem Hauff-Gesinde nicht abgefondert / sondern / ohne Unterschied / darun-
 ter gerechnet und verstanden werden sollen. Was dann der gemeinert
 Universitäts-Wein betrifft / ic. ist solcher Punct dahin erkläret / daß
 selbiger auf alle der Universität gemeine Weine / sie seyen gefallen / gleich
 wo sie immer wöllen / zu vertreiben / und ihr der Universität deßfalls
 kein Eintrag beschehen solle / ic. Ex quibus omnibus, prolixè hac-
 tenus per integra aliquot capita deductis, aperte satis dispalescit, quam
 debeat Clericis, ut & aliis, in dignitate constitutis personis, facta ne-
 gotiationis prohibitio, non minus & ejusdem relaxatio, sive permissio
 omnimodo dimensurari, ex honestatis, necessitatis, æquitatis atque
 justitiæ & publicæ quoque utilitatis, regulis atque præceptis, quæ si
 justa quad, proportione inter se allibrata, & ita ad æquilibrium quoda-
 dam

dam reducta, sancte, ut decet, utrinque observarentur, inturbata staret juris cuique sui religiosa fruitio, nec ullus quærela, nec legum nostrarum animadversioni locus superesse posset, quam tamen in cautela temerariæ transgressionis ipsa emendatrix iustitia suo jure evocat, armat & suffulcit: de quo articulo pauca quædam adhuc *cap. seq.* considerari merentur.

CAPUT ULTIMUM.

Effectum Juris hujus prohibitivi delineans.

PROHIBITIONIS hujus effectus se exerit vel in Ordine ad ipsos Clericos a negotiatione prohibitos; vel in Ordine ad alios per prohibitionis transgressionem læsos. Illi, Clerici nempe, obligantur omnino efficaciter ad intermittendam omnem illicitam negotiationem, ipsis jure maxime Canonico, severissime interdictam, aut in casum contrarium inobservantiæ ad poenam interminatam sufferendam, cui se ipsos inordinato hoc suo factio quasi subijcere videntur, per *cap. f. x. d. vit. & hon. Cler. c. 6. x. Ne Cler. vel Mon. Clem. 1. d. vit. & hon. Cler. junct. l. 34. ff. d. jur. fisc. l. f. C. ad L. Jul. Maj. Nov. 7. cap. 5. pr. conf. in. Exc. Dn. Præl. in possit. controu. ad Inst. lib. 4. tb. 1. lit. g. & seqq.* Certe enormiter peccare, imo peccatum mortale in foro poli committere Clerici dicuntur, qui illicitam negotiationem exercent, Redoan. d. spol. Eccl. qu. 2. num. 66. Conrad. d. contralt. qu. 52. concl. 4. Molin. d. J. & J. tr. 2. d. 342. num. 2. & ibid. alleg. Farin. fragm. crim. lit. C. num. 158. transgrediuntur n. prohibitionem factam non tantum cum præcepto, aut per verba præceptiva, uti loquuntur, sed & sub appositione & interminatione talium poenarum, quæ non nisi pro peccato mortali dictari solent, vid. c. Nullus, 40. c. 11. q. 3. Abb. Panorm. in c. Clerici. x. d. vit. & hon. Clerici. Covarruv. part. prior. Relection. §. 9. num. 1. adducens hanc in rem verba Leonis I. Papæ in Epist. 67. ad Episcopos, per Viennensem Provinciam constitutos, eos admonentis, ne facile & non nisi in casu criminis mortalis & incorrigibilis, ad excommunicationem provelent, hocque modo rescribens: *Nulli Christianorum facile communitio denegetur, nec ad indignantis fiat hoc arbitrium sacerdotis, quod in magni reatus ultionem indignantis & dolens quodammodo debet esse animus vindicantis.* Farinac. d. l. Redoan. d. l. qui num. 71. seq. declarat hoc de Clericis, in sacris ordinibus constitutis, ut & de Religiosis; secus de Clericis minorum ordinum, sive

conjugati sint necne, qui lethaliter peccare non creduntur, exercentes negotium aliquod seculare, laicis non prohibitum; quod etiam probat Conrad. d. contract. d. qu. concl. 6. Molin. d. l. ubi & de beneficiariis, add. Redoan. d. l. n. 72. & retro num. 59. seqq.

Pœnæ a. adversus Clericos, prohibitorum horum jurium contemtores & transgressores variaz hinc inde statutz deprehenduntur. Et Jure Canonico quidem obtinet.

(1.) Pœna suspensionis ac depositionis, per can. 2. distind. 88. circ. fin. ibi: Proinde hujusmodi aut ab indignis posthac questibus noverint abstinendum, & ab omni cujuslibet negotiationis ingenio cupiditateque cessandum, aut in quocunque gradu sint positi, mox a Clericalibus officiis cogantur abstinere: quod hinc repetitur c. 1. c. 14. qu. 4.

(2.) Pœna amissionis illorum privilegiorum Clericalium, mediantibus quibus & ipsi & ipsorum bona tributis, aliisque oneribus exempta sunt, c. 4. d. cens. exact. & procur. in 6. Clem. 3. d. cens. sed quorum beneficio, jure privantur, eo ipso, dum lucro inhiare, illicitis negotiationibus præsumunt, adstricti exinde ad persolvendas gabellas, aliaque onera de facultatibus suis mercimoniisque præstanda, perinde ac alii negotiatores, per c. ult. x. de vit. & hon. Cler. ibi: Mandamus, quatenus, sitales tertio a te commoniti, ab hujusmodi non respuerint, sed, prætermisissis divinis officiis, negotiationibus insisterint supra dictis, cum factis privilegium abjiciant Clericale, in quo minus, dum his se implicant, de suis facultatibus, statuis & consuetudinibus Patria subiaceant, non defendas eosdem. Ansfald. de Ansfald. disc. legal. de commerc. & mercatorib. disc. 26. num. 11. add. scripta c. 3. circa fin.

Rectius a. hæc privationis pœna restringitur ad ea privilegia, quibus Clerici defenduntur a divexationibus impositionum & exactionum ratione personarum aut honorum suorum, quam ut indefinite aut generaliter accipiatur de amissione privilegiorum Clericalium quorumcumque. Neque n. privilegio Canonis, si quis suadente diabolo, 29. c. 17. q. 4. vi cuius excommunicationem incurrit, qui Clericos percussit, excidunt, cum & Clerici conjugati, quos negotiis mundanis intendere oportet, ista quidem privilegia Clericalia, quibus immunitate exactionum gaudere modo diximus, quamvis non demum per negotiationem, attamen per matrimonium, (quippe quo contracto jam ante, utut negotiationi nondum se dederint, iis privantur,) perdant, c. m. d. cleric. conjug. in 6. & c. Johannes, 7. x. eod. hoc tamen quo personæ eorund. securæ & tutæ redduntur, a violentis temerario-

rum manibus aut percussionibus, si in habitu & tonsuraincedant, retineant. Redoan. d. l. num. 72. seq. Linck. d. tr. c. 1. num. 40. Ne etiam privilegio fori, Clericis, omnibus & singulis quidem, five majorum, five minorum sunt Ordinum, iisque five conjugatis five non conjugatis, vid. Engel in Colleg. Univ. Jur. Canon. ad tit. d. for. comp. num. 42. Linck. d. tr. c. 1. n. 36. seqq. add. Grav. ad Gail. 1. O. 37. confid. 1. concesso, vigore cujus per judicem secularem pro criminibus aut excessibus nec criminaliter, nec civiliter condemnari aut puniri, sed saltem coram suo Ecclesiastico Judice conveniri & ab eo judicari possunt, c. cum sit, 8. c. si diligenti, 12. c. si quis, 1. c. Nullus, 2. c. cum contingat, 13. x. d. for. comp. d. c. un. d. Cler. conjug. in 6. l. cum Clericis, 25. l. omnes, 33. c. d. Episc. & Cler. vid. Gail. 1. O. 37. num. 1. seqq. ubi & ampliatur: & limitationes; quo tamen Clericos propter exercitium illicitæ alicujus negotiationis exui simpliciter opinantur Barthol. Socin. in reg. Jur. lit. C. Reg. 17. fall. 7. Farin. in pract. crim. L. 1. t. 1. q. 8. n. 93. & alii moti, supra allegato c. fin. X. d. vit. & bon. Cler.

Sed quod saltem ad immunitatem & exonerationem a tributis & impositionibus aliis, quibus tamen obnoxios se reddunt Clerici negotiando, Clem. fin. d. censib. referendum esse modo demonstravimus; in his prastandis tamen si Clerici negotiantes defecerint, aut delictum alicuius quod in negotiatione admiserint, quod tum in foro seculari coarctari ad solutionem, inque rebus negotiationis puniri queant, nec ad Episcopos suos, ut alias, remittendi veniant, per. c. Ex literis, 16. X. de vit. & bon. Cler. rectissime statuminant, Petr. Antibol. d. numer. §. 4. num. 21. & 41. Munnoz. de Escob. d. rat. admin. c. 7. num. 37. Ferd. Vasq. d. success. L. 1. §. 10. num. 64. 8. vers. Unde inferitur. Ziegler. d. Jur. Maj. L. 1. c. 41. §. 15. Brunnem. d. Jur. Eccl. L. 2. c. 6. m. 10. §. 7. Linck. d. l. c. 3. n. 59. seqq. Gohniz. in tr. d. Reg. ved. jur. c. 3. q. 35. ubi, quod in causis vectigalium, & ubi ex capite commissi, actione reali pulsantur, in foro seculari conveniri queant, desuper ad Germaniæ & Galliæ consuetudinem provocans. Quod v. atinet in specie ad carnificinæ, macelli, & tabernæ exercitium, Clericis omnimodo indecorum & profusum inhonestum, vid. Antibol. d. l. & cap. prac. hac de re scripta, omnes conveniunt, quod si huic se dederint, omnibus omnino Clericalibus privilegiis, in rebus & in personis, excidant; utique si fuerint conjugati, aut non conjugati, vestitu tamen ant habitu incedentes ut Laici, qui æque ac illi omnibus privilegiis Clericalibus exuuntur: quod si quis in non conjugatis, incedentibus adhuc in habitu Clericali, qui privilegium saltem amittunt in rebus, in quibus alias immunitate gaudent. Mo-

Molin. d. J. & J. tr. 2. d. 342. num. 12. Linck. d. tr. c. 1. num. 38. & c. 3. num. 58.

Obtinet & (3.) pœna excommunicationis, quæ est, quam Pontifex c. secundum, 6. X. Ne Cler. vel Mon. per verba: sub interminatione anathematis: indigitat, ibi: Secundum instituta Prædecessorum nostrorum, sub interminatione anathematis prohibemus, ne Monachi vel Clerici causa lucrû negotientur: Redoan. d. spol. Eccl. q. 2. num. 33. in fin. & num. 66. Farinac. infragn. crim. d. l. num. 157. Linck. d. tr. c. 3. num. 61. de cujus pœnæ natura & effectu latius differentem videre licet Speckhan. quest. jur. cent. 2. cl. 3. qu. 15. Covarruv. d. prior. part. Relect. §. 9. seqq. Hæc jure canonico dictatæ pœnæ an jurium horum prohibitorum transgressores, seu Clericos negotiatione illicita commercantes ipso jure manent, an v. non nisi interveniente sententia condemnatoria aut privatoria eos sequantur? id non plane expeditum esse videtur per ea, quæ disputata leguntur apud Redoan. d. spol. Eccl. q. 2. n. 76. Glols. ad Clem. 1. d. vit. & bon. Cler. verb. eo ipso: ubi, quod, licet necessaria sit monitio, non tamen necessaria sit privatio, arg. c. in audientia, 15. X. d. sent. excomm. aliorumque text. ibi allegatorum. Wagner. c. k. ad d. clem. ibid. qui privationis pœnam ipso facto sine alia sententia sequi autumant. Verior tamen est eorum sententia, qui statuunt has pœnas non sequi regulariter ipso jure, sed demum mediante sententia condemnatoria atque privatoria, tum quod verba Canonum, pœnas istas dictantium, non sint late sententiæ, uti loquuntur, sed demum comminatoriæ & ferendæ sententiæ, veluti in c. 6. X. Ne cler. vel mon. verb. sub interminatione anathematis: vel simpliciter sub excommunicatione, indicant sententiam excommunicationis, prævia causæ cognitione & circumstantiarum consideratione legitime publicandam, id quod regulariter ita juris esse, late demonstravit Speckhan. cent. 2. cl. 3. q. 16. per tot. non minus & in c. consequens, 2. dist. 88. verba: mox a clericalibus officiis cogantur abstinere: & in c. pen. dist. 91. verba: ab officio suo degradentur: & porro: ab officio removeantur: & in c. sed nec, 4. X. Ne Cler. vel Mon. verba: Ecclesiastico fiat ministerio alienus: junct. seqq. verbis: distinctus autem eum decernimus puniendum: innuunt ferendam adhuc sententiam suspensionis & depositionis: Similiter & in aliis similibus textibus: vid. Bald. inc. Quæ in Ecclesiis, 7. X. de constitut. num. 31. in fin. ubi, quod, quando jura loquuntur per verba executiva privatio juris ob delictum, indigitetur ipso jure; si v. per verba processiva, i. e. desiderativa process. judicis, non nisi per sententiam; arg. L. Eius, qui delatorem. ff. d. jur. fide. quia super culpis atque delictis semper necessaria causæ cognitio, L. in criminali

minali C. d. jurisd. omni. jud. tum quod in iis casibus, ubi quaestio existit de poena privationis juris, alicui quaesiti, stricte incedendum sit, eaque haud statuenda, nisi ubi eam jure definitam esse constat. *Nov. 115. c. 3. Nov. 2. c. 3.* ibi: *nec qualibet est lex, aliquid tale dicens*; vid. *Dn. Præs. diss. de red. dom. leg. 1. th. 11. p. 17.* maxime ubi privatio ipso jure interminata praetenditur; quo in casu determinationi legis praeserte inhaerendum, ita ut nec a similibus ad similia argumentari liceat, post alios laudat, modo *Dn. Præs. in diss. d. red. dom. leg. 2. th. 12. p. 22. & passim ibid.* Et hanc sententiam suo calculo excipiunt *Redoan. d. q. 2. num. 68. seq. & num. 76. Molin. d. J. & J. d. 347. n. 2. Gonz. Tellez. ad c. 6. X. Ne Cler. vel Mon. Barbof. c. 10. X. d. testam. n. nit. Linck. d. Cler. Art. & Neg. c. 3. num. 61.* Excipiunt privilegia Clericalia, quae per illicitum macelli aut tabernae exercitum perinde ac eo casu, quo habitu Clericali relicto, assumta Laicali veste Clerici incedunt, ipso facto amittuntur, i. e. ipso jure, sine ulla judicis sententia, juxta *c. nit. X. d. vit. & hon. cler. ibi: cum factio privilegium clericale abijciat: & clem. 3. eod. ibi: eo ipso amittant: ex Gonz. Tellez. & Wagnereck. ad. h. Linck. d. c. 3. n. 62.* existimans ad differentiam eorum, in quibus sententia judicis desideratur, *clausulam facti*, sive ipso facto, adjectam esse: jungantur scripta *in d. diss. d. red. dom. leg. 2. th. 18. p. 15.* ubi, quod verba, eo ipso, hoc ipso, quasi jam latam sententiam ponant, & effectum juris sine hominis adminiculo productum & dictiones, ipso facto, parilis censeantur esse autoritatis, virtutis & significationis cum verbis: ipso jure. *Tiraquell. ad L. 8. c. de revoc. don. in verb. revertatur, n. 142.* Non possunt autem praedictae hae poenae locum invenire, nisi praecesserit trina monitio de desistendo a tali illicita negotiatione, eaque non attenda Clerici tamen perrexerint, quod quia pro applicandis istis poenis per modum conditionis Canones discrete requirunt, *c. ult. X. d. vit. & hon. cler. ibi: si tales tertio a te commoniti ab hujusmodi non resipuerint, sed praetermissis divinis officiis negotiationibus insisterint. Clem. 1. eod. ibi: Tertio moneant; ut sic ab ejusmodi officiis intra convenientem terminum, moneantur ipsorum arbitrio moderandum, desistant: ei praeserte & in forma praescripta standum est, arg. l. 44. l. 55. ff. d. condit. & demonstr. adeo, ut nisi trina ista monitio per diversas vices interjecto aliquo spatio facta fuerit, vid. *Speckhan. cent. 2. cl. 3. q. 16. §. 1. Covarsuv. d. l. n. 5. seq. jung. num. 4.* ubi, quod regulariter personalis esse debeat, aliquando tamen sufficiat ad domum facta, per exceptionem a regula: effectus interminationis poenarum sequi haud possit, per-*

peremptoria una hic, ubi expresse trina requiritur, quo sæpius ita distinctis vicibus commonefactus ad suum redeat officium, nullatenus valente pro tribus. *Glos. in d. Clem. 1. voc. tertio. Panorm. inc. f. X. d. vit. & bon. cler. num. 5. Tholof. d. Rep. l. 3. c. 7. n. 48. Simon. Pistor. conf. 3. q. 4. n. 28. ubi: quod communis hæc sit sententia, vid. Farin. fragm. crim. lit. C. num. 143. seqq. quod & a posteriori ulterius demonstrare licet ex eo, quod & si ab illicitis negotiationibus destiterint prædictas eas pœnas non incurrant: Barbof. L. 1. jur. Eccles. c. 40. num. 120. Farin. d. l. n. 146. Linck. d. tr. c. 3. n. 66. quamvis etiam privatione jam actu secuta, si pœnitentia ducti sanctiori vivendi, generi, eo quo Clericos decet, modo iterum se mancipaverint, denuo privilegii Clericalibus digni reddantur, d. c. nli. X. de vit. & bon. Cler. Clem. 1. eodera, ibi: *quamdiu pœnitentia insisterint. Molin. d. l. num. 3. & absolutionem ab excommunicatione impetrare queant. vid. Linck. d. c. num. f.**

Præter istas pœnas v. si quid Clerici ex illicita illa negotiatione acquisiverint, id restituere, & in pauperes piosque usus erogare in foro animæ obstricti habentur, per ea, quæ scribit Redoan. d. q. 2. n. 77. seq. plur. post Imol. Hof. Abbat. Farin. d. l. n. 159. ubi etiam n. seq. contrarium statuentes, quod nempe illa in pauperes erogatio non sit de necessitate, sed tantum de consilio, adducit. Quos notissimo illo Augustini dicto, quod peccatum non remittatur, nisi restituatur ablatum, refellere non dubitat Linck. d. c. 3. n. 75. Hodie autem hanc difficultatem cessare, cum vigore Bullæ Pii IV. non solum ex illicita negotiatione, sed etiam reliqua omnia turpiter & injuste a Clericis contra Sacros Canones acquisita, Cameræ Apostolicæ applicentur, annotat Farin. d. l. num. 161. Linck. d. num. 57. vid. omnino Redoan. d. l. num. 81. & seqq. plur. ubi explicat & exemplis illustrat, quæ & quot modis dicantur acquisita a Clericis contra Sacros Canones, dictamque Bullam latius declarat.

Apud Protestantæ aut Evangelicos hac in re respiciendum est præprimis ad Ordinationes Ecclesiasticas, ut & Consistorium praxin in singulis Provinciis, quæ uti ratione negotiationum, Clericis inhihendarum, ita & qua decernendas pœnas in casum transgressionis, prospicere solent, quibus conformiter res omnino moderanda & dijudicanda venit: ut plurimum v. his ipsis non minus ac Jure Canonico statuta deprehenditur pœna suspensionis, depositionis, ac remotionis ab officio, vid. *Constit. Eccl. Elect. Saxon. art. 16. in f. ibi: Da sich einer anders wie gemeidt & verhalten würde: soll er alsobald seines Ampts entsetzt werden.*

Obti-

Obtinet & pariter poena amissionis privilegiorum clericalium hæc-
 tus, ut ad solutionum veftigalium propter mercimonia aliosque con-
 tractus lucrativos, etiam a Iudice seculari coarctari possint, Klock. d.
 contribut. c. 12. num. 253. *§ plur. ibid. alleg. Brunnemann. d. Jur. Eccl.*
L. 1. c. 6. m. 10. §. 7. Goltz. d. reg. veft. jur. c. 3. num. 35. Linck. d. l.
num. 19. ut & alia poena arbitraria, pro ratione circumstantiarum attem-
peranda, minuenda vel aggravanda. Quo intuitu coerceri solent vel
multa aliqua, insuper & poena commissi verum venalium, quemadmodum
 Sereniss. Saxon. Elector Superintendenti & Senatui Dresdensi d. 23.
 Febr. Anno 1616. rescriptisse legitur apud Carpov. in *Jurispr. Cessiff.*
l. 1. t. 5. d. 65. num. 10. ibi: Wir werden berichtet / daß etliche des Mi-
 nisterii hier den Ordnungen und unterschiedenen Verbotten zuwider / sich
 in ihren geistlichen Wohnungen Wein zu verkaufen / auch wol Gäste da-
 bey zu sehen / unterstehen sollen: Wann dann solches nicht zu geringem
 Aergerus und Abbruch bürgerlicher Nahrung gereichet / und wir dabey
 ro es also ferner nachzugeben und ungestraffet hingehen zu lassen / nicht ge-
 meinet: als begehren wir hiemit gnädigt / ihr wollet das ganze *Statt-*
 Ministerium vor euch erfördern / ihnen solches anmelden / und wann fer-
 ner einer oder ander hinführo des Weinschencfs oder Gastsegens in seiner
 geistlichen Wohnung sich unterfangen wird / alsdann Ihr / der Rath /
 zum ersten 20. Rheinische Gold-Gülden von denselben Besol-
 dung inne behalten / hernach aber den Wein abnehmen lassen /
 und denselben oder dessen Werth denen im armen Hospital zu S. Barth.
 zum Besten anwenden; imo & privatione juris commercandi, certo mo-
 do ipsis permissi, vel alterius alicujus privilegii, singulariter indulci, v.
 gr. privilegii liberi potus, des strengen Fisch-Truncks / vi cujus Concilii
 a collectis cerevisiæ hinc inde exempti sunt, vid. Carpov. *Jurispr. Cessiff.*
l. 1. d. 139. seqq. plur. quo excidunt, si eo abundantur, & maxime, si
 insimul & dolose versentur, veluti si falsas exhibeant immunitatis aut
 exemptionis schedulas, die Frey-Zettel / vid. Carpov. d. l. def. 149. *seq.*
 quod quia in fraudem ararii tendit, etiam graviori alia poena multari
 solet: quam in rem extat ibid. rescriptum Sereniss. Elect. Saxon. ad Su-
 perintendentes Circuli Misnici, d. 12. August. Anno 1655. emissum,
 apud Carpov. d. l. def. 159. n. 7. ibi: Wollet darnach bey Vermet-
 dung unserer schweren Straffe / nicht allein vor eure Person / dieser unser
 Verordnung in allen Puncten gehorsamst nachleben / sondern auch euren
 untergebenen Kirchen- und Schul-Dienern / zuvörderst denen Custodibus
 auf den Dörffern hiewider nichts vorzunehmen / vielweniger / wie bis her
 von

von etlichen geschehen / mit Einschlebung falscher Frey-Zettel einigen Betrag hierunter zu verüben / jeso alsobald in Ernst auflegen / mit ausdrücklicher Verwarnung / daß die Ubertreter / nach Gelegenheit des Verbrechen / hinfüro nicht allein dieses Beneficii verlustig seyn / sondern auch Ihrer Dienste entsetzet / und der weltlichen Obrigkeit zu fernere Bestrafung übergeben werden sollen.

Graviores tamen ista depositionis & privationis poenae, ex constitutionibus ejusmodi poenalibus, illicitam negotiationem exercentibus Clericis imminentes, locum tamen ante non inveniunt, nisi observatis admonitionum praemitendarum gradibus, c. 46. § 48. X. d. sent. excomm. Linck d. tr. c. ult. num. 17. Sim. Pistor. conf. 3. num. 30. ibi: Auß diesem folget ein Weg / dadurch solcher Mißbrauch könnte gewehret und abgethan werden; als nemlich / daß ein Ehrbarer Rath bey dem Bischoff / und S. S. Official außbrächte sonderliche nahnibaffte monitoria wider diejenige / die sich solches Schenckens am meisten unterstünden / und wann dieselben dreymal wären verkündigt und angeklagen / so möchte ein C. Rath ihuen das Getränck / so sie feil hätten / und verschenckten / lassen nehmen / wenn sie gleich allererst über ein Seit solch Schencken anfangen / da sie meineten / man würde der Monitorien vergessen haben.

Aliquando v. S. conventione aut Transactione res definita est, non tantum ratione modinegotiandi, Clericis vel permissi vel prohibiti; sed & ratione poenae, in casum contraventionis ab immorigeris sufferendae, quo in casu huic omnino standum est, & intra hos terminos poena exigenda, prout inter partes transigentes utrobique complacuit: exemplo supra laudatae transactionis Ratisponensis inter Clerum & Senatum, consentiente, & autoritatis, ipsi conceditae, munimine roborante Sedis Apostolicae Legato, Anno 1584. erectae, & deinde Imperatoria quoque Majestate confirmatae; quae poenam inobservantiae omnibus illis, qui sive ex hac, sive ex illa parte, terminos in vini commercio, Clericis certo modo, concessio, conventos excedere & violare ausi fuerint, indicit privationem juris per annum in eo excessus genere, quo peccarunt: Et quidem quod attinet ad Clericos, si Laicis incolis civitatis contra pacta conventa vendiderint vina sua, sistitur ipsis facultas haec commercandi, in mensura quidem minuta, in ordine ad Laicos incolas (non itaque in ordine ad forenses, quippe ratione quorum nullus hic est commissus excessus) per illud temporis, annalis scilicet spatium;

H

fin

in v. iisdem forensibus modo non permissio vendiderint, idem hoc commercium in ordine ad eos forenses (non v. in ordine ad incolas, ratione quorum hic nullum peccatum) ipsis itidem per annum inter integrum intervertitur, tempore tamen hoc non computato a die excessus, sed a tempore declaratoriae sententiae: per verba dictae Transactionis discretissima: Wo aber etwa aus gemeldten geistlichen Pörsöhnen die jetzt vermeldte Articul, oder einen derselben/ gegen den Layen der Stadt Regensburg Inwohnern / qui primus est casus in hoc §. propositus, verbrochen und nicht halten wird / und des NB. vor seinem Richter erwiesen wird / der soll ein ganzes Jahr durchaus / NB. nach gerichtlich: darüber erhaltener Erklärung zu rechnen / Macht und Recht / denselben Inwohnern sein Wein an kleiner Maas zu verkaufen / gänzlich in alle Weg verliesen / und verlohren haben; so er aber dieselbe Articul, oder einem aus ihnen / gegen den Auswendigen / qui est secundus casus hic ventilatus, übertreten wird / soll er des Gewalts und Gerechtigkeit zu verkaufen sein Wein den Außstädtlern / an kleiner Maas auch durch dasselbe ganze Jahr gesetz seyn Coincidit §. seq. Darum wir auch 2c. ubi Clericis quidem permittitur, vina sua sub quacunque mensura per totum annum Ecclesiasticis personis, ut & forensibus vendere; sed tamen in totum prohibetur, ne forensibus quibuscunque locum sedendi ad computationem permittant, seu tabulas aut mensas teneant, aut cocta cibaria ministrent; & si contraventum fuerit huic rei ita transacta, eadem poena privationis, per annum, eadem proportione interminatur, ibi: Und wo eine geistliche Person / wer die wäre / in diesen Articulu / oder der einem verbrochen zu haben / wird erwiesen / das sie alsdann dasselbe ganze Jahr / vom Tag der gerichtlichen Erkenntnis zu rechnen / nichts von seinem Wein / weder den Außländern / so mit ihnen verbrochen wird / noch den Inwohnern der Stadt / so mit denselben Übertretung begangen wird / kleiner Maas / weis / sondern allein Laß / weis / oder unter dem Reiss / verkaufen mögen / 2c.

Quod v. concernit Magistratum, si & ille Clericos in licita negotiatione impedire, perturbare, aut molestare quomodocunque praesumerit, privatur etiam per annum jure, alias ipsi competente, Clericis contrahendi in liberaliori istiusmodi commerciorum exercitio, in poenam illius, his ipsis ita impeditis aut turbatis nunc per integrum istum annum

annum largiter permisso. S. Und uns solcher. in verbis: Wo aber ein Rath der Stadt Regensburg jemand aus den Geistlichen Verfohnen / in obbestimmten Sachen und Articula / oder derselben einem / sühro verhindern / beschwären / oder betrüben / durch sich / einen oder mehr andern geradschlichts / oder über zwerg / zugefügt / mit was Schem das beschehet und des / vor genannten und einen jeden der Zeit Bischoffen zu Regensburg redlich überwiesen / 2c. Erkennen wir aus vorgedachtem Gewalt. daß alsdann derselben geistlichen Person / dasselbe ganze Jahr / von dem Tage der Declaration zu rechnen / allen seinen Wein / auch die ihm / aufwendigen Wsründen halben / zusehen / in der Stadt Regensburg allen Inwohnern und Ausländern / an allerley Maasz / Groß und klein / frey verkauffen / 2c.

Indicit & eadem Transactio in casu vinorum, aliunde & ultra eam quantitatem, quam permillum est, a Clericis in urbem invectorum, pecuniam amissionis aut caducitatis eorumdem, publicis arariis vindicandum, juxta tenorem S. Damit aber / 2c. ibi: Damit aber in ob begriffenen Sachen / alle betrüglische oder bedeckte Fährlichkeit ganz aufgeschloffen werde; so wollen und aus voriger Gewalt erkennen wir / daß einiger geistlich. Person zu keiner Zeit erlaubet sey / Wein zu ihren Prälaturen / Stifft / Clöstern / Conventen / Kirchen / persöhnlichen Würdigen / Gottes Gaben / und Aemptern nicht gehörig / sondern von etwa Fremden / oder auch vielleicht von seinem eigenen Baues Mann und Weinzierl erkaufft / oder in Schenkung / Bezahlung / Wechsel / weisz / oder einigerley ander Gestalt auf ihn kommen / oder an sich bracht; dergleichen auch die Wein / so von andern Gottes Gaben / oder geistlichen Lehen / die nicht in der Stadt Regensburg sind / herrührend / einkommen oder gefallen / herein zu führen / nur allein was einer ungeschädlich zu Sein und der Seinen Gebrauch bedürffte; wo anders / soll er dieselbe Wein verlesen / davon ein Theil zum Thun-Stifft / Sanct. Peters-Gebäu / und der ander halbe Theil gemeiner Stadt-Cammer zugefügt und zugeeignet soll werden / doch mit vorgehenden hernach benannten Richters Declaration. Haecenus satis, pro infirmitati ratione, de prohibita negotiationis effectu, quoad clericos ipsos.

Restat nunc, ut paucis adhuc agamus de effectu in ordine ad alios, qui per prohibitionis transgressionem laxi sunt. Laxantur autem hoc modo

modo, & conq̄uere propterea possunt tum integer Ordo Clericalis, in cujus opprobrium & vilipendium cedit, maxime, si qui eorum vitæ sanctitatem & innocentiam, qua præluere omnes debent, inhonestis illis ac illicitis negotiationibus, turpis lucri causa, inquinare perixerint.

Qua de causa Episcopis & Superintendentibus incumbit, vel ex officio in mores & vitam Clericorum suæ Diœceseos sedulo inquirere, monitisque ac pœnis severioribus ad sua revocare officia, qui inde aberraverint, vel etiam ad aliorum denunciationem, implorationem aut accusationem, eorundemque sive Laicorum sive Clericorum populari quadam actione, cuilibet, ex ratione publici boni & communis cu jusdam interesse, patente, intentionem suam fundantium, huic suo officio satisfacere, vid. Durand. in spec. l. 4. part. 3. rubr. Ne Cler. vel Mon. pag. 437. ubi formulam libelli cu jusdam accusatorii hunc in modum conceptam exhibet.

Coram &c. propono contra P. Presbyterum, quod ipse negotiationes seculares, & id genus alia, Clericis minime decora negotia, in vituperium ministerii Clericalis exerceat: Vnde peto, ipsum a talibus coerceri, & Canonice puniri, c. Sacerdotibus, 2. X. Ne Cler. vel Mon. c. Sed nec, 4. c. Secundum, 6. c. Sicut, 8. X. eod. c. Cyprianus, 3. c. 21. qm. 3.

Tum integra illa civitas aut ditio, in qua tales illicitæ negotiationes a Clericis suscipiuntur, cui non leve præjudicium & detrimentum, quod ex hac ordinum in ea confusione, atque mercaturæ, publico egregio utilissimæ, ac summe necessariæ, turbatione eidem facile imminet.

Tum singuli cives, Et si maxime, qui in ordine sunt mercatorio, aut negotiationibus vitam suam tollerare adfuerint, atq; professi: qui omnes & singuli de intercepta sibi utilitate jure suo conq̄uere facultatem & intentionem omnino fundatam habent adversus Clericos, illicitis istis negotiationibus in eorundem fraudem atque præjudicium, occupatos, ita ut vel Episcopum, ejus Officalem, aut alias competentem Judicem implorare possint pro inhibitione, & per inobservantiam promerita, Canonice statuta, aut alias jure imposita, pœna applicanda: uti ad requisitionem Senatus Regiæ Civitatis B. consultit inclyta Facultas Jurid. Lipsiensis apud Sim. Pistor. cons. 3. mnn. 10. ibi: Daß ein E. Rath bey dem Bischoff/ oder S. Gn. Official ausbrächte/ sonderlich nahmhaffte Monitoria, wider diejenigen/ die sich solches Ehrentens am meisten un-

terstünden / und wann dieselbe dreymal wären verflündet und angeschlagen / so möchte ein Ehrbarer Rath ihnen das Getrânck / so sie heil hätten und verschencken / lassen nehmen / *re. insuperque ex formula libelli modo exhibita patet : vel etiam agere adversus eosdem, five actione in factum, five alia quacunqve, ex transactione, si quæ intervenerit, nata actione, v. B. Dn. Lauterb. in Coll. Theor. pract. th. 31. competente ad revocationem damni atque interesse, quod & hic, uti alias, succedit in locum obligationis faciendi & non faciendi, non tantum de Jure Civili, per L. 1. ff. d. A. E. VI L. 72 ff. d. V. O. L. 13. ff. d. re judic. L. 6. C. d. d. transact. etiam sine specialiter interposita pœnali stipulatione aut conventionione, arg. l. 17. §. f. d. recept. qui arbitr. recep. in quo æstimando ratio habetur, non solum damni emergentis, sed & lucri cessantis, L. 7. C. d. Sent. que pro eo, quod interest : nisi pœna quæd. conventionalis ad evitandam difficilem ejus probationem determinata sit, quæ ea omnia quasi compendio quod. complectitur, §. f. 1. d. V. O. l. f. ff. d. Prætor. stip. post Card. de Lugo, d. 22. sect. 15. num. 403. B. Dn. Lauterb. d. d. pœn. convent. §. 4. Sed & de Jure Canonico, per c. Sacro, 48. X. d. sent. excomm. Abb. Panorm. in c. cum venerabilis. X. de except. Et ad eum modum itidem in terminis terminantibus respondit modo laudata Facultas Lips. apud Sim. Pistor. d. l. num. 30. seq. ibi : Der ander Weg ist / daß ein E. Rath wider das Capital und die Geistl. mag. Klage anstellen / vor dem Bischoff / Krafft gemeiner Päpfl. Rechte / und auch aus dem Vertrag / welche beyde / ihnen Schencken und Zechhalten verbieten. Die weil sie es aber übergangen / und nicht gehalten / auch das Capital, nach Vermögen desselbigen Vertrags nicht verschafft / daß es abgestellt und gelassen / damit also der Stadt und deren Inwohnern einen merklichen Zugang entzogen / die da ohne Zweifel mittler Zeit wol über vier hundert Gulden Getrâncks hätten verschenckt und anwor. den / wo sie denn darinn nicht von der Geistlichkeit gehindert : So wäre zu bitten / daß sie zu Widerlegung und Widerkehrung solchen Schaden und Interesse verurtheilt / *re. Et porro : Daß man aber auch den Schaden und Interesse, welches man mag nach Gelegenheit / auf eine topffere Summe ansetzogen / doch Recht. Moderation und Ermässigung vorbehalten / zu bieten Grund und Recht hat / und von Rechtswegen die Geistliche denselben zu gelten schuldig / ist sonder Zweifel. Postulat & insuper vi & virtute incertarum actuum, implorato desuper officio Judicis, a Clericis petere, ut idoneam cautionem præsent de impostero abstinendo a prohibitis negotiationibus, & observanda Transactionis Lege : per ea, quæ scribit,**

bit, ex placito Inclyt. Facult. Lips. Sim. Pistor. d. l. num. 30. fere circ.
fin. ibi: Und das richterliche Ampt anzuruffen / dadurch sie vermocht /
 mit genugsamen Vorstand zu versichern / daß sie sich für sich solches Miß-
 brauchs enthielten: *§ num. fin.* Dergleichen ist es auch gegründet; daß
 die Geistlichen einen genugsamen Vorstand zu bestellen / und mit Bürgen
 zu versichern / schuldig / daß sie sich ferner des Schenkens enthalten / und
 dem auffgerichteten Vertrage nachkommen wollen. Wo es dann nicht
 geschehe / hätte ein Ehrbarer Rath des Schadens an denen Bürgen sich
 zu erholen. Et adductis hisce remediis, quorum aliud ad *pœnam* in-
 gendam, aliud ad *damnum* refarciendum, paratum est, sine dubio ad-
 versus Clericos experiri licet, non tantum *alternative*, quasi alterutro
 electo ad aliud transeundi facultas nulla superfit, veluti juris est in ele-
 ctione concurrentium actionum consumtiva, quando omnes ad unum
 finem & effectum tendunt, L. 43. §. 1. ff. d. R. I. vid. Dn. Præf. in *disp.*
inang. sub Præsid. B. Dn. Frommanni, d. elect. act. util. th. 7. §. th. 30. sed
 vel *subordinate*, præmissa primo ista imploratione mere pro trinis istis
 admonitionibus, de non faciendo contra prohibitionem negotiatio-
 num, interponendis, ita ut his demum susque deque habitus aditus
 pateat, ad ceteras modo designatas, sive ad *pœnam*, sive ad *rei persecu-*
tionem principaliter competentes actiones, ut obinet in casu compe-
 tentis actionis cujusdam *preparatoria*, & *principalis*, ita ut hanc de-
 mum post illam instituendi facultas sit. l. 25. §. 5. ff. d. R. I. l. 2. l. 3. §.
 1. §. 3. ff. ad *exhib.* B. Dn. Frommann. d. *act. divis. c. 10. th. 1.* Dn.
 Præf. in modo laud. *diff. th. 10.* vel etiam *plane cumulative*, quando im-
 ploratio ista non nude in trinam istam, quæ requiritur, admonitionem
 concepta fuit, sed junctam habuit subalternam petitionem de Clericis,
 in casum contraventionis Canonice puniendis: aut quando adversus
 contumaciter refractarios directo *remedium simpliciter pœnale* intentatum
 fuit; tum enim hoc ipsum non impedit, quo minus & actio ad da-
 mnum aut interesse in simul locum inveniatur, adeo ut talia remedia in
 uno eodemque libello conjunctim proponi queant, hoc effectu, ut
 per Clericorum illicitas negotiationes *lasi* conjunctim petere queant, ut
 contrafacientes & pœna promerita afficiatur, & condemnentur ad da-
 mnum ad interesse refarciendum, veluti & de cetero juris est in actio-
 nibus, ad diversum finem tendentibus, quales sunt pœnales & rei per-
 secutoria, aut generaliter in *concursum actionum cumulativo*, quem vocant,
 per L. 7. §. 1. ff. d. *condict. furt.* vid. laud. *dissert. d. Elect. act. util. th. 9. 10.*
 & 40. Quo referritur adhuc dum meretur, ad declarationem præsentis
 hujus

hujus materiae valde accommodum, & praedicta fortiter confirmans
praedictum laudatæ Fac. Jurid. Lipsienfis apud Sim. Pistor. d. conf. 3.
n. 30. circa fin. ibi: Auch könnte man diese zween Wege zugleich gebrau-
chen / und also in angestellter Klage auch bitten / zu vorkommen und ver-
hüten künftigen Mißbrauch / daß ein jeder besonder / der sich solches Ehen-
schens unterstanden / oder ferner unterziehen würde / zu dreymahl vermah-
net / nach Verordnung der Rechte / die ihm ein Rath bietet mit zubei-
len / und alsdann / wenn ein Geistlicher davon nicht abstunde / wüßte man
sich nach vorigen Anzeigen wol zuhalten.

Sic hic discursus hujus Academici finis.

SOLI DEO GLORIA.

Tübingen, Diss., 1704-05

ULB Halle

005 309 999

3

Q. D. B. V.
DISPUTATIO JURIDICA
DE
NEGOTIATIONE
CLERICORUM
PROHIBITA,
QUAM
INDULTU

Magnifici fctorum Ordinis
In
Perantiqua Universitate Eberhardina
PRÆSIDE
DN. MICHAELE GRASSO,
U. J. D.

*Cod. Novell. & Crim. Sanct. P. P. & Consiliario
Württembergico.*

Dn. Patrono ac Præceptore suo ætatem
Devenerando
Ad diem Februar.

In Acroaterio Juris-Consultorum
Publica disquisitioni submittit
GERHARDUS MATTHÆUS PFAFFREUTER, Ratisp.
TUBINGÆ

Literis JOH. CONRADI EITELII,
Anno Redemptæ Sal. 1795.

138
1705, 2^a

11

8/

